

HELSINGIN KAUPUNKI
Tarkastusvirasto

ARVIOINTIMUISTIO

Kaupungin yrityspalvelut ja investointien houkuttelu

2024

Kaupunkitarkastajat Kalle Puttonen ja Jaakko Seppälä

Sisällys

1	Arvioinnin taustatiedot.....	3
1.1	Arvioinnin tavoite ja laajuus.....	3
1.2	Arvioinnin kohde ja taustatiedot	3
1.3	Arviointikysymykset ja -kriteerit	4
1.4	Arvioinnin aineistot ja menetelmät.....	5
2	Havainnot.....	6
2.1	Kaupungin yritystoimintaympäristön tavoitteet ovat osin ristiriitaisia	6
2.1.1	Kaupungilla on rajalliset edellytykset vaikuttaa yritysten sijoittumispäätöksiin6	
2.1.2	Yritystoiminnan ja asuntotuotannon tavoitteet ovat osin ristiriitaisia.....	9
2.1.3	Kaupungin kilpailutekijät ja kehityskohteet investointien houkuttelussa	11
2.2	Korkeakoulukampuksista on kehittynyt vahvoja innovaatio- ja osaamiskeskittymiä 15	
2.2.1	Kaupunki on vahvistanut yhteistyötä alueen korkeakoulujen kanssa.....	19
2.2.2	Tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoimintaa on kehitetty määrätietoisesti	24
2.3	Yrityspalveluiden sujuvuutta ja saatavuutta on kehitetty	25
2.3.1	Yrityspalveluita on kehitetty muuttuneen toimintaympäristön mukaisesti	25
2.3.2	Asiakkaille on järjestetty kohdennettuja neuvonta- ja kehittämispalveluita ..	34
2.3.3	Kaupunki on pärjännyt pääosin hyvin muuttuneessa toimintaympäristössä	39
2.4	Osaajien houkuttelu	42
3	Johtopäätökset.....	46
	Lähteet	49
	Liitteet.....	51

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

1 ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida kaupungin onnistumista investointien ja yritystoimintojen houkuttelussa. Arvioinnissa tarkasteltiin erityisesti kaupungin järjestämiä yrityspalveluita ja korkeakouluyhteistyötä. Lisäksi arvioinnissa selvitettiin, kuinka kaupunki on edistänyt tärkeiden osaajien houkuttelua.

1.2 Arvioinnin kohde ja taustatiedot

Kaupunkistrategian 2001–2025 mukaan kaupungin tavoitteena on olla houkutteleva ja vetovoimainen niin kansainvälisille osaajille ja heidän perheilleen kuin muualta Suomesta muuttaville. Kaupungin tavoitteena on tehostaa ulkomaisten yritysten, yrittäjien ja työntekijöiden houkuttelua sekä tukea heidän asettumistaan Helsinkiin.¹

Kaupunkistrategiassa mainitaan niin ikään, että kaupunki päivittää elinkeinopoliittiset painopisteet, jotta kaupunki pystyy vahvistamaan sekä kehittämään asemaansa yhtenä Euroopan parhaana innovaatioympäristönä, startup-keskuksena² ja uusien elinkeinojen kehtona. Kaupungin tavoitteena on luoda ohjelma, jolla voidaan houkuttaa kansainvälisiä investointeja Helsinkiin. Lisäksi kaupungin tavoitteena on, että se käyttää innovaatiokilpailuja, -rahastoja ja muita vastaavia työkaluja vaikuttavasti.³

Strategian mukaan Helsingin kaupunki sekä pääkaupunkiseutu kokonaisuudessaan on yksi Euroopan innovatiivisimmista alueista sekä startup- ja kasvuyritystoiminnan keskus. Kaupungissa on syntynyt uutta ja kansainvälisesti kasvavaa liiketoimintaa. Kaupungin vahvuus on monipuolinen elinkeinoelämä, jota voidaan kehittää panostamalla vahvuuksiin ja elinkeinoelämää entisestään monipuolistaviin uusiin avauksiin.⁴

Kaupungin yrityspalvelut ja investointien houkuttelun arvioiminen rajattiin koskemaan elinkeinopoliittisten painopisteiden 2022–2025 teemoja:

- Yritysten kilpailukykyä tukevat liiketoiminta- ja innovaatioympäristöt vahvistuvat
- Helsinkiläinen yrittäjyys ja yritystoiminta kasvavat, uudistuvat ja monipuolistuvat.⁵

Ensimmäisessä teemassa keskitytään tarkastelemaan elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle -ohjelman toimenpidettä koskien suuria alueita tarvitsevien toimijoiden

¹ Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.

² Startup-yritykset ovat pääsääntöisesti nuoria, enintään muutaman vuoden ikäisiä innovatiivisiin ideoihin perustuvia yrityksiä. <https://kielikello.fi/kasvuyritys-ja-startup-yritys/>. luettu 7.2.2025.

³ Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.

⁴ Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.

⁵ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

sijoittumismahdollisuuksia. Lisäksi tarkasteltiin korkeakoulujen ja korkeakoulukampusten kehittymistä. Toisessa teemassa keskityttiin elinkeino-osaston pienille yrityksille suunnattujen palveluiden kehittämiseen. Elinkeino-osaston organisaatio on esitelty liitteessä 1.

Arvioinnissa keskitytään erityisesti siihen, onko yrityksille kaupunkistrategian mukaisesti vastaavia sijoittumismahdollisuuksia huomioiden erilaiset yritystoimintomuodot. Tarkastelun kohteena on niin ikään, että kaupunki on panostanut strategiakauden aikana aloittavien yritysten palveluihin. Arvioinnissa keskitytään myös elinkeinopoliittisten painopisteiden tavoitteeseen, kuinka kaupunki on tehnyt yhteistyötä alueen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. Tämä arviointi keskittyy kaupunginkanslian elinkeino-osaston tekemään korkeakouluyhteistyöhön. Yhteistyötä korkeakoulujen kanssa tehdään muillakin tahoilla. Lisäksi arvioidaan, onko kampuksista kehittynyt innovaatiokeskittymiä, jotka synnyttävät uutta kasvuhakuista liiketoimintaa ja houkuttelevat investointeja.

Arvioinnin eri tarkastelukohteita arvioidaan pääosin elinkeino-osaston suorittamien toimien perusteella ja erityisesti yritysten toimintaympäristöt -yksikön ja Yrityspalvelut-yksikön näkökulmasta. Osa arvioinnin painopisteistä, kuten yritysten sijoittumisprosessiin liittyvät toimet koskevat kuitenkin myös kaupunkiympäristön toimialaa. Toimintaa arvioidaan kuitenkin ainoastaan elinkeino-osaston toiminnan ja toimenpiteiden näkökulmasta.

1.3 Arviointikysymykset ja -kriteerit

Pääkysymys:

Onko kaupunki onnistunut tukemaan liiketoiminta- ja innovaatioympäristöjen vahvistumista?

Osakysymykset:

1. Onko kaupunki luonut toimintamallin yritysten sijoittumiselle?
2. Onko kaupunki vahvistanut yhteistyötä korkeakoulujen kanssa ja tukenut korkeakoulukampusten kehittymistä vahvoiksi innovaatio- ja osaamiskeskittymiksi?
3. Onko elinkeino-osasto onnistunut kehittämään yrityksille suunnattujen palveluiden sujuvuutta ja saatavuutta?

Lisäksi selvitetään, miten kaupunki on edistänyt tärkeiden osaajien houkuttelua

Ensimmäisen osakysymyksen kriteerinä on, että kaupunki on luonut menettelytavat sille, kuinka teollisuustontteja ja toimitiloja luovutetaan suuria alueita tarvitseville yrityksille. Lisäksi kriteerinä on, että kaupunki on kehittänyt yhteistyötään seudun muiden kuntien kanssa, jotta yritystoiminnan tarpeet ja kasvumahdollisuudet pystytään huomioimaan paremmin alueella.

Toisen osakysymyksen kriteerinä on, että kaupunki on onnistunut vahvistamaan innovaatiojärjestelmää työskentelemällä aktiivisesti korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kumppanina tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminnassa (TKI).

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kolmannen osakysymyksen kriteerinä on, että kaupunki on onnistunut tarjoamaan yrittäjille, pienille yrityksille sekä yritysten perustamista suunnitteleville henkilöille kohdennettuja neuvonta- ja kehittämispalveluita, tapahtumia ja koulutuksia.

1.4 Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arvioinnin aineistona käytettiin asiakirja-aineistoja, joita olivat esimerkiksi kaupunkitasoiset suunnitelmat, tilannekatsaukset ja seurantatiedot. Aineistona hyödynnettiin esimerkiksi seuraavia ohjelmia: elinkeinopoliittiset painopisteet 2022–2025 ja elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle sekä näiden ohjelmien seurantatiedot. Arvioinnin aikana suoritettiin kolme haastattelua, joihin osallistui yhteensä yhdeksän elinkeino-osaston asiantuntijaa. Kaupunkiympäristön toimialan tontit-yksikön päällikölle lähetettiin erillinen sähköpostitiedustelu. Arvioinnin aikana tehtiin arviointikäynti kaupunginkansliaan. Lisäksi lähetettiin tiedusteluja sähköpostitse ja pyydettiin asiantuntijoiden kommentit muistiolunokseen. Suurin osa aineistosta kerättiin syksyn 2024 aikana, mutta joitakin varmistuksia suoritettiin vielä alkuvuodesta 2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2 HAVAINNOT

2.1 Kaupungin yritystoimintaympäristön tavoitteet ovat osin ristiriitaisia

Edellisen valtuustokauden 2017–2021 kaupunkistrategiassa kaupungin maapoliittisten linjausten määrittely oli yksi kaupungin seitsemästä kärkihankkeesta. Kaupungin tontinluovutuslinjauksia haluttiin niin ikään uudistaa, jotta toiminnasta saataisiin entistä avoimempaa ja ennustettavampaa. Samalla haluttiin parantaa toiminnan uskotavuutta ja luotettavuutta, joilla nähtiin olevan positiivinen vaikutus tonttien kysyntää ja kaupungin houkuttelevuuteen investointikohteena.⁶

Nykyisen kaupunkistrategian mukaan kaupungin huolehdittava siitä, että tarjolla on yritysten tarpeita vastaavia sijoittumismahdollisuuksia erilaisille yritystoiminnoille huomioiden luovat alat sekä tuotannollisen toiminnan.⁷

2.1.1 Kaupungilla on rajalliset edellytykset vaikuttaa yritysten sijoittumispäätöksiin

Investointien houkuttelulla tarkoitetaan pääsääntöisesti sitä, että johonkin toimintaan pyritään saamaan taloudellista tai muuta panosta. Investoinnin tehnyt taho omistaa kohteen joko kokonaan tai osittain. Investointien houkuttelu poikkeaa täten yritysten sijoittumisesta, koska sijoittumisessa työntekijät sijoittuvat johonkin tilaan tai rakennukseen.⁸

Elinkeino-osaston yritysten toimintaympäristöt -yksikkö toimii eräänä vastuutahona, kun tarkastellaan investointeja ja yritysten toimintaympäristöjä. Yritysten toimintaympäristöt -yksikön tehtäviin kuuluu investointien houkuttelussa toimia vastuutehona elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle työn toimeenpanossa ja seurannassa. Tukea yritysten sujuvaa sijoittumista yritysluotsien toiminnan avulla. Vastata yritysvaikutusten arvioinnin mallin jalkauttamisesta osana esimerkiksi kaavoitustoimintaa. Lisäksi yksikkö yhdessä Helsinki Partnersin kanssa vastaa alueiden kansainvälisen houkuttelevuuden vahvistamisesta.⁹

Elinkeino-osaston rooli on kuitenkin välillinen, kun puhutaan kaupungin omistamista tiloista ja tonteista. Elinkeino-osaston tehtävänä on pikemminkin tukea sekä yrittäjiä, että kaupungin sisäistä yritysmyönteisyyden kehitystä. Elinkeino-osaston tehtävänä on niin ikään huolehtia prosessien toimivuudesta ylätasolla sekä käsitteiden kirkastamisesta. Elinkeino-osaston vastatessa prosessista ylätasolla on kuitenkin esimerkiksi kaupunkiympäristön toimialan vastuulla vastata omien prosessiensa toimivuudesta.¹⁰

⁶ Helsingin maapoliittiset linjaukset, tontin luovutusta koskevat linjaukset, 29.1.2019.

⁷ Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.

⁸ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024.

⁹ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen 13.2.2025.

¹⁰ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024; Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen 13.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Valtaosa kaupunkiin sijoittuvista yrityksistä ei tarvitse kaupunkia sijoittumisprosessissaan, koska useat kaupalliset toimijat tarjoavat niin ikään yrityksille toimitiloja ja välityspalveluita. Lisäksi suuren osan tiloista omistaa yksityiset tahot, eikä kaupungilla ole tällöin roolia sijoittumisprosessissa. Sijoittumispäätöksiä tehdessä yritykset ovat yhteydessään kaupunkiin ainoastaan silloin, kun he haluavat vuokrata tai ostaa liiketilan tai tontin kaupungilta. Kaupungin omistamien tilojen vuokraamisesta vastaa kaupunkiympäristön toimialan yritystilat-yksikkö. Lisäksi yritysten sijoittumiseen tähtäävä toiminta on osa kaupunkiympäristön toimialan perustoimintoja.¹¹

Elinkeino-osastolla on rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa yritysten sijoittumispäätöksiin omalla toiminnallaan, kun yksityiset yritykset tekevät itsenäisesti päätökset sijoittumisestaan. Kokoluokaltaan suuremmat yritykset tietävät pääsääntöisesti, kuinka toimia, jos haluavat sijoittaa toimintaansa kaupungin alueelle. Elinkeino-osaston asiantuntijat auttavatkin monesti kokoluokaltaan pienempiä yrityksiä. Näissä tapauksissa asiantuntijat neuvovat ja ohjaavat yrityksiä oikeiden asiantuntijoiden luokse.¹²

Elinkeino-osasto on osallistunut kaavoitusprosesseihin ja siten pyrkinyt vaikuttamaan ennakolta siihen, että kaupungissa olisi tarjolla monipuolisesti sijoittumismahdollisuuksia erilaisille yrityksille. Yhteistyötä tehdään jatkuvasti erityisesti kaupunkiympäristön toimialan tonttiyksikön ja kaupunginkanslian aluerakentamisen kanssa.¹³

Elinkeino-osaston keinovalikoimaan kuuluu myös erilaisten selvitysten sekä yrityskyselyiden tekeminen. Eri selvitykset antavat eri aiheista ja ilmiöistä ajankohtaista tietoa, joilla on pyritty vaikuttamaan asioiden valmisteluun sekä päätöksentekoon kaupunkiorganisaatiossa. Eräänä viimeaikaisena selvityksenä on ollut esimerkiksi markkina-analyysi toimistojen markkinalähtöisestä kysynnästä ja sijoittumisesta Helsingissä. Investointien houkuttelussa on erityisesti korostunut niin ikään yhteistyö yhteistyökumppaneiden kanssa. Oman työn arvioiminen on tästä syystä tuottanut hankaluuksia, koska yhteistyötä tehdään niin paljon.¹⁴

Teollisuustontit luovutetaan tontinluovutuslinjausten mukaisesti

Arviointia laadittaessa kaupungilla oli melko runsaasti tarjolla liiketiloja, joista osa on kuitenkin huonossa kunnossa tai sijainti on ollut huono. Kaupungilla on tarjota toimitontteja, mutta teollisuustontteja oli joulukuussa 2024 vapaana vain 16 kappaletta. Vuokrattavana näistä on 12 kappaletta ja myytävänä neljä kappaletta erillisenä yhtenä kokonaisuutena tonttiyhtiön kautta. Vapaana olevat teollisuustontit eivät ole myöskään mittakaavaltaan kovinkaan isoja.¹⁵

¹¹ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tontit-yksikön päällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 20.12.2024.

¹² Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024.

¹³ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024.

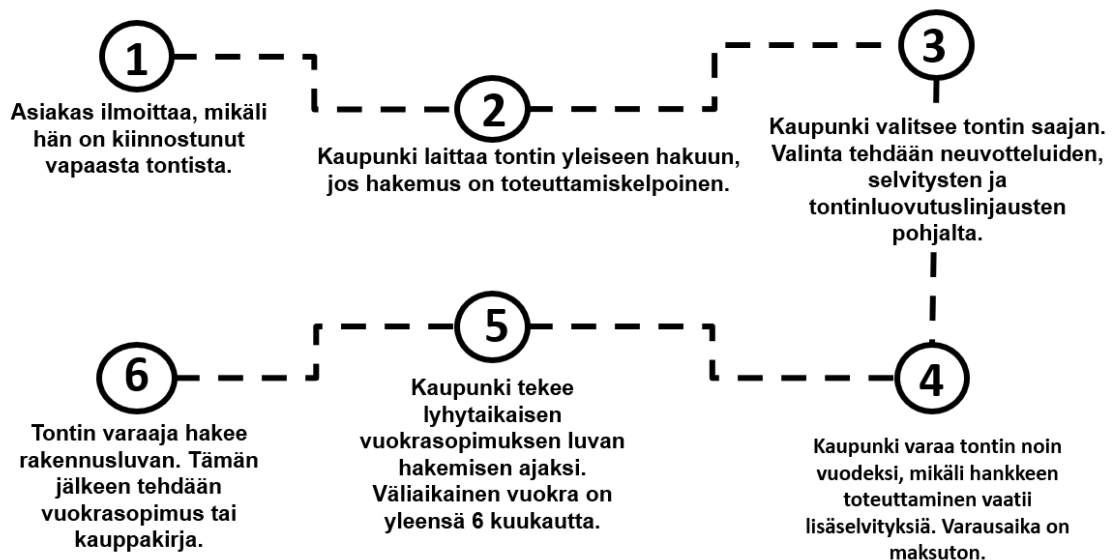
¹⁴ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024.

¹⁵ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tontit-yksikön päällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 20.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kaupungin tontinluovutuslinjauksiin ei ole tullut muutoksia vuoden 2019 jälkeen, mutta vuoden 2024 lopussa tarkasteltiin linjausten toimivuutta. Tarkastelun lopputuloksia ja mahdollisia muutosehdotuksia on tarkoitus käydä läpi vuoden 2025 aikana. Kaupungin vapaana olevat toimitilatontit ovat pääosin haettavissa kaupungin internetsivujen kautta. Kaupunki ei luovuta tontteja suoraan kuin poikkeustapauksissa. Seuraavassa Kuvio 1 on esitetty toimitilatonttien luovutusprosessin etenemistä.

Kuvio 1. Prosessikuvaus toimitilatonttien luovutusprosessista.¹⁶

Kaupungin tontinluovutustoiminnan ensimmäisenä tavoitteena on, että asunto- ja yritystontteja luovutetaan hankkeille, jotka toteuttavat kaupungin strategisia, maankäytöllisiä ja taloudellisia tavoitteita. Toisena tavoitteena on, että tontinluovutustoiminnassa huomioidaan kaupunkistrategian, asumisen ja siihen liittyvän maankäytön ohjelma sekä elinkeinopoliittisissa ohjelmissa asetetut tavoitteet. Kolmantena tavoitteena on, että tontinluovutustoiminnassa noudatetaan yhdenvertaisuutta ja avoimuutta.¹⁷

Tontin saajat valitaan neuvotteluiden, selvitysten ja tontinluovutuslinjausten pohjalta. Vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi tontille sijoittuvan yrityksen toimiala, työntekijämäärä ja yrityksen liikevaihto. Monesti sopivaa valmiiksi kaavoitettua tonttia ei ole olemassa, jolloin tarpeeseen yritetään vastaamaan kaavoituksen avulla. Asemakaavoitusta ohjaa kaupungin yleiskaava. Monesti yrityksen tarve tontille on kuitenkin kii-reisempi kuin lakisääteinen kaavoitusprosessi mahdollistaa.¹⁸

¹⁶ Kuvion tiedot on koostettu arviointia varten seuraavista: [Toimitilatontit | Helsingin kaupunki](#). luettu 20.12.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tontit-yksikön päällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 20.12.2024.

¹⁷ Helsingin maapoliittiset linjaukset, Tontinluovutusta koskevat linjaukset, 29.1.2019.

¹⁸ Kaupunkiympäristön toimialan tontit-yksikön päällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 20.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kaupunki on tehnyt jonkin verran yhteistyötä seudun muiden kuntien kanssa yritysten sijoittumisessa ja investointien houkuttelussa. Maankäytännöllisistä syiden takia kaupungilla ei ole kaikkiin tarpeisiin ratkaisua omasta takaa. Kaupunki on ollut tarvittaessa yhteydessä seudun muihin kuntiin tai Keski-Uudenmaan kuntien verkostoon.¹⁹

2.1.2 Yritystoiminnan ja asuntotuotannon tavoitteet ovat osin ristiriitaisia

Kaupungin nopea kasvuvauhti on aiheuttanut haasteita, kun kaupunkirakenteen tiivistyessä eri toiminnoille on yhä hankalampaa löytää riittävästi tilaa. Kaupunki on pyrkinyt vastamaan elinkeinotoiminnan erilaisiin tilatarpeisiin ja kasvumahdollisuuksiin määrittelemällä elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle (jäljempänä ELMA). Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto hyväksyi ELMA:n tavoitteet ja linjaukset 14.3.2022. Linjauksia on yhteensä 42 kappaletta ja ne jaettu neljään eri kategoriaan.²⁰ Kategorioita ovat:

- monipuolisia sijoittumismahdollisuuksia erilaisille yrityksille
- innovaatiota ja kestävää kasvua maankäytön keinoin
- kaikille elämyksellinen Helsinki sekä,
- yritysten palvelua asiakaslähtöisesti.²¹

ELMA:n eri linjauksien tavoitteena on omalta osaltaan mahdollistaa yritystoiminnan monipuoliset sijoittumismahdollisuudet sekä niiden säilyttäminen Helsingissä jatkosakin. Valtaosa linjauksista on kaupungin toimintaa ohjaavia ja pitkäkestoisia.²²

Kaupungilla on kuitenkin myös useita muita ohjelmia ja tavoitteita, jotka ovat joiltakin osin ristiriidassa ELMA:n tavoitteiden kanssa. Täten osa erityisesti yritysalueisiin ja ydinkeskustaan liittyvistä tavoitteista on jäänyt muiden tavoitteiden jalkoihin. ELMA:n tavoitteiden, kaupunkistrategian sekä muiden eri ohjelmien linjausten ristiriidat konkretisoituvat useimmiten alueiden ja hankkeiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tai toteutuksessa. Tästä esimerkkinä toimii se, että kaupungin asuntotuotannolle samoin kuin yleisemmin maankäytön tehokkuudelle asetetut tavoitteet ohittavat usein elinkeinopoliittiset tavoitteet.²³

Yritysten toimintaympäristön näkökulmasta ongelmalliseksi tilanteen on tehnyt se, että samaan aikaan, kun yritysalueita muutetaan asuinalueiksi, ei uusia toimitilatontteja juurikaan kaavoiteta toimistotontteja lukuun ottamatta. Tästä toimii esimerkkinä Herttoniemen yritysalue. Herttoniemen yritysalue on osin muuttunut toiminnoiltaan

¹⁹ Kaupunkiympäristön toimialan tontit-yksikön päällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 20.12.2024.

²⁰ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 12.2.2024, § 3. Elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle (ELMA) -toteutuksen seuranta; Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

²¹ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

²² Elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle (ELMA) -toteutuksen seuranta; Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024.

²³ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024; Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 12.2.2024, § 3. Elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle (ELMA) -toteutuksen seuranta; Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

sekoittuneeksi alueeksi, koska tuotannollisten toimitilojen paikalla on kaavoitettu liiketilaa, huoneistohotelli ja asuinkerrostaloja. Vastaava tilanne on niin ikään Kona-lassa, kun toimitiloja on purettu asuinkerrostalojen tieltä. Tulevaisuudessa yrityskäytössä olevia alueita tulee muuttumaan kaavamuuksien myötä asumispainotteiseen tai sekoittuneempaan rakentamiseen. Tästä esimerkkinä toimii muun muassa Kyläsaaren, Viikinrannan ja Tukutorin alueet. Lahdenväylän-Viikinrannan osayleiskaavaluonnoksen mukaan Viikinrannasta poistuisi noin 30 000 krs-m² toimitilaa ja noin 300 työpaikkaa. Suunnittelualueelle olisi kuitenkin tulossa muutama uusi toimitilontontti.²⁴

Tilanne on erityisen haastava sellaisten yritysten kannalta, joiden toiminta ei sovellu ominaisuuksiensa puolesta tiiviiseen kaupunkirakenteeseen esimerkiksi matalamman rakentamistehokkuuden tai tavaraliikenteen takia. Näille yritystoiminnoille on entistä vaikeampaa löytää tontteja Helsingistä. Kaupungin suorittamassa asiantuntijaselvityksessä mainitaan, että myös tulevaisuudessa lähes puolet työpaikoista on sellaisia, jotka tarvitset muuta kuin toimistotilaa.²⁵

Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden mukaan on otettava huomioon, että ELMA:n tavoitteet ovat olleet voimassa vasta muutaman vuoden. Vielä ei pystytty sanomaan, ovatko ELMA:n linjaukset ehtineet vaikuttamaan kaupungin omaan toimintaan ja poliittiseen päätöksentekoon. ELMA:n on kuitenkin enemmänkin väline keinovalikoimassa, joka antaa selkänöjan erilaisille päätöksille.²⁶

Kaupunki ei ole kaavoittanut uusia pienteollisuustontteja

Kaupunki ei ole asemakaavoittanut vuosiin uusia pienteollisuustontteja, vaikka näille olisi kysyntää. Asiantuntijoiden mukaan parhaillaan valmistelussa olevien Viikki-Malmi-osayleiskaavan ja Pukimäenrannan asemakaavan avulla saataisiin muutamia uusia toimitilontontteja esimerkiksi tilaa vievällä kaupalle.²⁷

Kaupunki on tehnyt vuonna 2018 selvityksen mahdollisuuksista löytää uusia alueita teollisuustonttien kaavoittamiseksi niin uusille kuin muuttamaan joutuville yrityksille. Selvityksen perusteella uusien isompien alueiden muodostamisen ei ole katsottu olevan mahdollista, mutta yksittäisien kohteiden edistäminen todettiin mahdolliseksi. Selvityksen mukaan isommassa mittakaavassa Östersundomin alue [oli](#) ainoa, jossa on mahdollisuus kaavoittaa alueita teollisuustontiksi tuotanto- ja teollisuusalan yrityksille pitkällä aikavälillä. Vuoden 2024 valtuustoaloitteen yhteenvedosta selviää myös,

²⁴ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024; Kaupunginhallitus 23.9.2024, § 585. Valtuutettu Eveliina Heinäluoman aloite kaupungin pienteollisuusalueiden kartoittamisesta.

²⁵ Markkina-analyysi – Toimistojen markkinalähtöinen kysyntä ja sijoittuminen Helsingissä, Catella Property Oy.

²⁶ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024; Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden kommentit muistioloennokseen 13.2.2025.

²⁷ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

että vuonna 2018 tehtyä selvitystä ”uusien pienteollisuusalueiden kartoittamisesta” ei pidetä tarkoituksenmukaisena päivittää.²⁸

Kaavoitusprosessit voivat joskus muodostua todella pitkiksi, jolloin alueiden ja tarpeet ja prioriteetit saattavat muuttua kesken prosessin. Suunnitelmat harvoin muuttuvat täysin toisenlaiseksi kesken suunnitteluprosessin, mutta niiden luonteeseen kuuluu tarkentuminen yleispiirteisistä yksityiskohtaisimmiksi suunnitteluprosessien aikana. Östersundomin yleiskaavoitus alkoi alun perin Helsingin, Vantaan ja Sipoon yhteistyönä vuonna 2011, mutta korkein hallinto-oikeus kuitenkin kumosi kaavan vuonna 2021. Östersundomin yleiskaavoitus käynnistyi uudelleen vuonna 2022. Valmistella olevassa Östersundomin uudessa osayleiskaavaluonnoksessa Norrbergetin työpaikka-alueen sijainti on tarkentunut, ja samalla varsinainen työpaikka-alue on pienentynyt huomattavasti. Suunnitellun yritysalueen pieneminen noin yhteen kolmasosaan aikaisemmasta heikentää kaupungin mahdollisuuksia tarjota tulevaisuudessa muun muassa teollisuustontteja uusille ja niille yrityksille, jotka joutuvat esimerkiksi kaupunkirakenteen tiivistyessä muuttamaan pois nykyisiltä sijainneiltaan.²⁹

Östersundomin osayleiskaava mahdollistaa tulevaisuudessa uusia työpaikka-alueita Helsinkiin. Vaikka työpaikka-alueiden pinta-ala on pienentynyt huomattavasti verrattuna yhteisen yleiskaavan tilanteeseen, koetaan työpaikka-alueiden pinta-ala edelleen merkittäväksi. Östersundomin osayleiskaavaluonnos on kaupunkiympäristölautakunnan käsittelyssä alkuvuodesta 2025.³⁰

2.1.3 Kaupungin kilpailutekijät ja kehityskohteet investointien houkuttelussa

Kaupungin elinvoiman ja kilpailukyvyyn vahvistamiseksi sen on oltava houkutteleva toimintaympäristö yrityksille, kaupunkilaisille kuin myös vierailijoillekin. Kaupungin rooli on merkittävä kilpailukykyisen toimintaympäristön turvaamisessa yritystoiminnalle. Lisäksi kaupungilta edellytetään riittävän nopeita toimia silloin, kun yritystoiminnan tarpeissa tapahtuu muutoksia.³¹ Seuraavassa Kuvio 2 on esitetty kaupungin näkökulmasta investointien houkuttelun kilpailutekijöitä ja kehityskohteita.

²⁸ Kaupunginhallitus 23.9.2024, § 585. Valtuutettu Eveliina Heinäluoman aloite kaupungin pienteollisuusalueiden kartoittamisesta.

²⁹ Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024.

³⁰

³¹ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 12.2.2024, § 3. Elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle (ELMA) -toteutuksen seuranta.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kaupungin kilpailutekijät

- Helsinki on vahva talousalue
- Euro valuuttana
- Korkeakoulukeskittymät ja laadukkaat tutkimukset
- Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan osaajien hintalaatusuhde
- Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan panostukset
- Kestävän kehityksen ja puhtaan siirtymän ratkaisut
- Yhteistyön ajattelutapa
- Vahva startup-ekosysteemi
- Helsinki Partnersin palvelut

Kilpailukyvyyn kehityskohteet

- Helsingin ja Suomen tunnettavuuden edistäminen
- Innovaatioiden edistäminen maankäytön ja rakentamisen keinoin
- Yritystoiminnan aloittaminen
- Työvoiman houkuttelu
- Infrastruktuurien puute
- Geopoliittinen tilanne

Kuvio 2. Kaupungin kilpailutekijät ja kehityskohteet investointien houkuttelussa.³²

Kaupungin kilpailutekijänä investointien houkuttelussa toimii muun muassa se, että Helsinki on vahvin talousalue Suomessa. Kokonaisuudessaan myös Suomi on pärjännyt hyvin globaalissa vertailussa erityisesti korkean lisäarvon ja tietointensiivisten työpaikkojen osalta. Suomen kilpailutekijänä toimii myös euro valuuttana, jos vertailla tehdään muihin Pohjoismaihin. Myös Nato-jäsenyydestä on seurannut uudenlaisia mahdollisuuksia.³³

Kaupungilla on myös yksi Euroopan merkittävimmistä korkeakoulukeskittymistä. Korkeakoulukeskittymä ja eri tutkimuslaitosten välinen yhteistyö tekee mahdolliseksi sen, että tutkimus on laadukasta yrityksille merkittävillä osa-alueilla, kuten AI:n puoli-kohteet, terveysteknologia ja materiaalit. Yhteistyön ansiosta yritykset saavat muun muassa jatkuvasti osaavaa työvoimaa ja mahdollisuuksia laadukkaaseen tuotekehitykseen.³⁴

Kilpailutekijänä toimii niin ikään tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan osaajien kilpailukykyinen hintalaatusuhde. Suomessa huippuosaajien palkka on usein matalampi kuin monessa muussa eurooppalaisessa pääkaupungissa. Lisäksi tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan on panostettu viimeisimpien vuosien aikana poikkeuksellisen paljon. Suomella on myös edistyksellistä ja tarvittavaa osaamista kestävän kehityksen ja puhtaan siirtymän ratkaisuisissa.³⁵

³² Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

³³ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

³⁴ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

³⁵ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kilpailutekijäksi voidaan katsoa myös se, että työtä tehdään yhteistyössä, usein matalalla hierarkialla ja työkuultuuri on tasa-arvoista. Pieni markkina mahdollistaa, että yhteistyötä on helppo tehdä. Yhteiskuntaa ja toimintaympäristöä pidetään niin ikään toimivana ja luotettavana. Lisäksi lainsäädäntö ja toimintaympäristö koetaan investoinneille läpinäkyväksi.³⁶

Suomessa ja Helsingissä on vahva startup-ekosysteemi erityisesti uusien teknologioiden alalla. Elinkeino-osaston mukaan tästä esimerkkinä toimii Slush-tapahtuma, joka on houkutellut isompia yrityksiä ja investoreita kaupunkiin. Kaupunki on myös yhdessä alueen korkeakoulujen kanssa panostanut esihautomo- ja hautomopalvelujen kehittämiseen, jotta uusia tutkimuslähtöisiä yrityksiä syntyisi entistä enemmän. Kilpailutekijäksi luetaan myös Helsinki Partnersin palvelut, jotka on koettu erittäin toimiviksi asiakkaiden näkökulmasta. Palvelut ovat muun muassa lyhentäneet merkittävästi markkinaan perehtymisen aikaa ja avannut uusia mahdollisuuksia yrityksille.³⁷

Kehityskohteeksi elinkeino-osasto näkee kuitenkin vielä, niin Suomen kuin myös kaupungin tunnettavuuden edistämisen. Kehityskohteeksi nähdään niin ikään innovaatioiden edistäminen maankäytön ja rakentamisen keinoin. Tulevaisuudessa tavoitteena on edistää sellaisien alueiden kehittämistä, joissa on jo osaamista ja innovaatioita edistäviä rakenteita sekä palveluita. Tällaisia ovat muun muassa korkeakoulut ja startupkampukset.³⁸

Yhdeksi kehityskohteeksi on tunnistettu yritystoiminnan aloittamisen sujuvoittaminen. Ulkomailta Helsinkiin tulevien yritysten yritystoiminnan käynnistäminen viivästyy usein odotettua enemmän, esimerkiksi pankkitilien avaamisen pitkäkestoisuuden vuoksi. Kaupunki on helpottanut viranomaisasiointia muun muassa International House Helsinki -toiminnalla. Elinkeino-osasto tarjoaa lisäksi yhdessä Espoon ja Vantaan kanssa niin sanottuja Startup Softlanding palveluita Euroopan ulkopuolelta tuleville startup-yrityksille. Tulevaisuuden epävarmuustekijänä on myös se, että onnistutaanko kouluttamaan ja houkuttelemaan oikeanlaisia osaajia riittävästi. Kaupungin kilpailuetuna on se, että väestö on muuta maata nuorempaa ja alueella sijaitsee 11 korkeakoulua. Lisäksi korkeakoulujen aloituspaikkoja on saatu kasvatettua tietyillä aloilla.³⁹

Kilpailukyvyn kehityskohteeksi nähdään myös niukkuus erityisalojen tarvitsemista tiloista. Mikäli yritysten tarvitsee investoida heti alusta alkaen esimerkiksi puhdistiloihin ovat kilpailevien maiden tarjoukset monesti houkuttelevimpia. Tällaisia puhdistiloja tarvitaan esimerkiksi lääke- ja bioteollisuudessa, elintarvikealalla, sairaaloissa ja

³⁶ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

³⁷ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024; Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen 13.2.2025.

³⁸ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

³⁹ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024; Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen 13.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

apteeekeissa sekä terveysteknologian alalla, kun muun muassa minimoidaan epäpuhauksia ilmassa. Monesti kilpailijamaissa on myös keskittymiä, jonka takia toiminnan aloittaminen on sujuvampaa.⁴⁰

Yritysten sijoittuminen ja investointien toteutuminen on seurausta myös useista muista tekijöistä, joihin kaupungin toimin on hankala vaikuttaa. Suomen talouden kehittyminen sisältää parhaillaan epävarmuutta. Lisäksi epävarmuutta aiheuttaa maailmanlaajuisesti kauppasodan uhka ja EU:n valtiotukiperiaatteiden sekä sisämarkkinoiden toimivuuden heikkeneminen. Niin ikään suorien ulkomaalaisten investointien lukumäärä on vähenemässä maailmanlaajuisesti, jonka takia kilpailu suurista hankkeista on kasvamassa.⁴¹

Yritysten halukkuus suositella kaupunkia sijaintipaikkana on laskenut

Vuoden 2023 yrityskyselyn tuloksista selviää, että halukkuus suositella Helsinkiä on laskenut edellisiin kyselykertoihin verrattuna. Suositteluhalukkuutta ilmaiseva NPS-luku (Net Promotor Score) oli vielä edellisessä kyselyssä vuonna 2020 yhdeksän, kun se on vuoden 2023 kyselyssä enää yksi. NPS-luvun avulla tarkastellaan, kuinka tyytyväisiä yritykset ovat olleet kaupunkiin. Luku lasketaan vähentämällä arvostelijoiden prosenttimäärä suosittelijoiden prosenttimäärästä. Laskentatapa on saanut osakseen myös kritiikkiä, koska luvussa ei huomioida ollenkaan neutraaleja arvioita. NPS-mittaria käytetään kuitenkin myös kansainvälisesti, sillä se mittaa yhden kysymyksen avulla suositteluhalukkuutta, sitoutuneisuutta ja tyytyväisyyttä. Vuoden 2023 kyselyssä neutraaleja vastaajia oli reilu kolmannes. Käytännössä mitä korkeampi NPS-luku on, sitä enemmän on suosittelijoita.⁴² Seuraavassa Kuvio 3 on esitetty kaupungin NPS-luvun kehittymistä 2016–2023 välisellä ajanjaksolla.

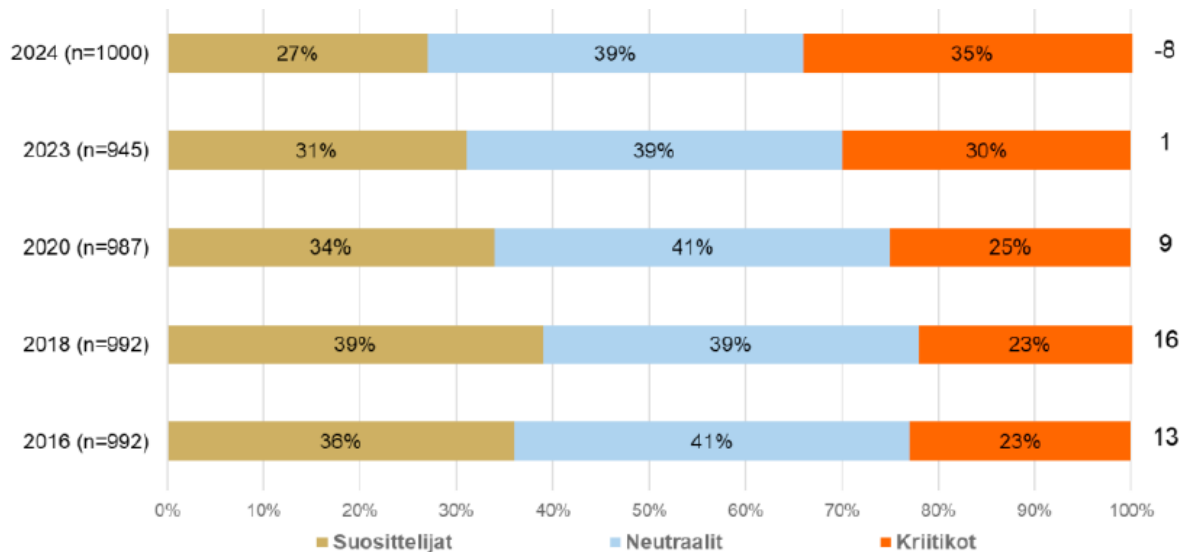
⁴⁰ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024; Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden kommentit muistiluonnokseen 13.2.2025.

⁴¹ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

⁴² Helsingin kaupungin yrityskysely 2023, tutkimusraportti. Taloustutkimus Oy 27.4.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 3. Yritysten halukkuus suositella Helsinkiä sijaintipaikkana.⁴³

Keskimääräistä tyytyväisempiä Helsinkiin sijaintipaikkana ovat olleet muun muassa rahoitus- ja vakuutusalan, muotoilun ja luovien alojen yritykset, informaatio- ja viestintäala sekä kiinteistöala. Kriittisimmin Helsinkiin sijaintipaikkana suhtautuivat puolestaan kuljetusalan, teollisuusalan, rakennusalan sekä kaupan ja ravitsemusalan yritykset. Kyselyn vastauksien mukaan liikenne- ja kulkuyhteyksien hankaloituminen sekä pysäköintiongelmien laskeneet eniten suositteluhalukkuutta yritysten keskuudessa. Tilastojen vertailussa pitää kuitenkin huomioida myös toimintaympäristömuutokset, jotka ovat voineet vaikuttaa yritysten halukkuuteen suositella kaupunkia sijaintipaikkana. Yksi merkittävä muutos on ollut etätyön yleistymisen koronapandemiasta lähtien.⁴⁴

2.2 Korkeakoulukampuksista on kehittynyt vahvoja innovaatio- ja osaamiskeskittymiä

Kaupunkistrategian mukaan Helsinki tekee tiivistä yhteistyötä pääkaupunkiseudun yliopistojen, korkeakoulujen ja opiskelijaverkoston kanssa edistääkseen kansainvälisen tason opetuksen ja tutkimuksen edellytyksiä sekä kaupungin strategisia päämääriä. Kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteiden 2022–2025 mukaan Helsinki vaikuttaa yritysten kilpailukykyyn edistämällä toimintaympäristöä, jossa yritykset harjoittavat liiketoimintaansa ja tekevät tulevaisuuteensa liittyvät ratkaisut. Yritysten kilpailukykyyn vaikuttavat muun muassa markkinoiden koko, kilpailu, osaavan työvoiman ja toimitilojen saatavuus ja hinta sekä liikenteen ja logistiikan ratkaisut.⁴⁵

⁴³ Luku lasketaan vähentämällä arvostelijoiden prosenttimäärä suosittelijoiden prosenttimäärästä. Käytännössä mitä korkeampi NPS-luku on, sitä enemmän on suosittelijoita. Helsingin kaupungin yrityskysely 2023, tutkimusraportti. Taloustutkimus Oy 27.4.2023.

⁴⁴ Helsingin yrityskysely 2024 – näkemyksiä kaupungin elinvoimatekijöistä.

⁴⁵ Kaupunkistrategia; Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Tavoitteet korkeakouluysteistyölle

Elinkeinopolitiikan painopisteiden mukaan yritysten kilpailukykyyn vaikuttaa koulutuspolitiikka sekä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, yritysten ja muiden toimijoiden muodostama innovaatiojärjestelmä. Kaupungin kilpailukykyyn näkökulmasta on varmistettava, että koulutus- ja innovaatiojärjestelmä tuottaa osaamista sekä uusia yrittäjäihioita. Menestyvät ja innovatiiviset yritykset vahvistavat tuottavuuskehitystä. Kaupunkistrategian tavoitteena on vahvistaa Helsingin asemaa yhtenä Euroopan parhaana innovaatioympäristönä, startup-keskuksena ja uusien elinkeinojen kehona. Kaupunki vahvistaa yhteistyötä korkeakoulujen kanssa ja tukee korkeakoulukampusten kehittymistä vahvoiksi innovaatio- ja osaamiskeskittymiksi. Helsingin tulee olla erinomainen kaupunki opiskella ja vaikuttava paikka oppia, jossa satsataan tieteen tekemisen edellytyksiin. Kaupunki vahvistaa innovaatiojärjestelmää työskentelemällä aktiivisesti korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kumppanina tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa (TKI). Kaupunkistrategian mukaan Helsingin tulee olla houkutteleva ympäristö testata uusia ratkaisuja kaupunkiympäristössä. Elinkeino-osasto edistää yritysten ja tutkimuslaitosten yhteistyötä esimerkiksi tuemalla erilaisten temaattisten osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittymistä, muun muassa opetusteknologian, terveysteknologian, ruokainnovaatioiden osalta.⁴⁶

Helsinki panostaa esimerkiksi korkeakoulukampusten (Viikki, Kumpula, Myllypuro, Meilahti, keskustakampus) ja yrityskampusten (muun muassa Marian alue) kehittämiseen. Kaupunki tekee myös yhteistyötä alueen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa tavoitteenaan kehittää niiden kampuksista innovaatiokeskittymiä, jotka synnyttävät uutta kasvuhakuista liiketoimintaa ja houkuttelevat investointeja. Kaupunki luo ja toteuttaa yhdessä korkeakoulujen kanssa suunnitelmia kampusten kehittämiseksi. Kaupunki toimii aktiivisesti yritysten ja korkeakoulujen kumppanina alueen innovaatiojärjestelmää vahvistavissa ja uudistavissa hankkeissa. Elinkeinopolitiikan painopisteiden mukaan strategiakaudella tehtävien uusien avausten tulee perustua kaupungin selkeään rooliin sekä kehitettävän teeman kasvupotentiaaliin. Helsinki etsii aktiivisesti kansainvälisiä yhteistyömahdollisuuksia alueen innovaatiojärjestelmän vahvistamiseksi. Kaupunki kehittää Marian entisestä sairaala-alueesta Pohjois-Euroopan suurinta innovaatio-, startup- ja kasvuyrityskampusta. Kaupunki koordinoi ja luo edellytyksiä yritysten TKI-toimintaa edistävälle verkostolle, kuten Health Capital Helsingille sekä tekoälyyn keskittyvälle EDIH-verkostolle (eurooppalainen digitaalinen innovaatiohubi).⁴⁷

Alueellisen innovaatioekosysteemin vahvistaminen on yksi kaupungin edunvalvonnan painopisteistä. Kaupunki pyrkii varmistamaan yhdessä korkeakoulujen, TKI-toimijoiden sekä yrityssektorin kanssa, että Helsingin ja pääkaupunkiseudun tarpeet tulevat huomioiduksi kansallisessa koulutukseen ja tutkimukseen liittyvässä päätöksenteossa ja rahoituksessa. Kaupunkistrategian mukaisesti Helsinki hyödyntää itse

⁴⁶ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025; Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen 13.2.2025.

⁴⁷ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

hallinnoimaansa ja ulkopuolista kehittämisrahoitusta vaikuttavasti tavoitteenaan vahvistaa alueen innovaatiojärjestelmää ja yritysten kasvua.⁴⁸

Painopisteiden toteutumista seurataan innovaation ja osaamisen osalta muun muassa Helsinki-Uusimaa-alueen sijoittumisella EU:n alueiden välisessä innovaatiovertailussa (Regional Innovation Scoreboard) ja kehittämis- ja kokeilualustoille osallistuneiden yritysten toiminnasta kokemalla hyödyllä. Seurannassa nostetaan esiin esimerkkejä alueen innovaatiojärjestelmässä tapahtuneesta kehityksestä ja mahdollisuuksien mukaan alueen TKI-rahoituksen kehityksestä. Seurannassa tarkastellaan esimerkkejä merkittävistä innovatiivisia ratkaisuja edistäneistä hankkeista ja hankinnoista. Seurannassa kiinnitetään huomiota myös yritysvaikutusten arviointien toteuttamiseen kaupungin päätöksenteon valmistelussa.⁴⁹

Elinkeino-osaston yhteistyö korkeakoulujen kanssa

Elinkeino-osasto keskittyy korkeakouluyhteistyössä siihen, miten luodaan parhaat mahdolliset edellytykset uusien, innovatiivisten ja tutkimuslähtöisten yritysten synty-miseen. Elinkeino-osasto tekee strategiseen kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä kolmen korkeakoulun kanssa: Helsingin yliopiston, Aalto-yliopiston ja Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa. Metropolian kumppanuus juontuu myös kaupungin omis-tusosuudesta. Strategisissa kumppanuuksissa määritellään painopisteet yhteistyölle monivuotisesti, strategia- ja valtuustokaudet ylittävästi.⁵⁰

Korkeakouluyhteistyötä tehdään Helsingin kaupungilla laajasti useilla eri tahoilla. Kaupunginkanslian elinkeino-osaston korkeakouluyhteistyöllä tähdätään ja sen onnistumista mitataan sillä, miten toimintaedellytyksen ja palvelut yritysten ja innovaatioiden syntymiselle ovat kehittyneet, sekä välillisesti muun muassa uusien yritys- ja työpaikkamäärien kautta. Viime vuosina korkeakoulujen kanssa on onnistuttu kehittämään esimerkiksi tutkimuslähtöistä yrittäjyyttä edistäviä yrityshautomaita. Yrityshautomot ovat tiiviitä koulutus- ja mentorointiohjelmia, joiden kautta tiimit, ideat ja aloittavat yritykset saavat sparrausta toimintansa kehittämiseen ja kasvuun.⁵¹

Korkeakouluyhteistyön organisoimiseksi kaupunkiorganisaatiossa perustettiin vuonna 2020 koordinaatioryhmä. Ryhmä koostuu toimialojen ja kanslian eri osasto-jen nimeämistä edustajista ja se kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Ryhmä tun-nisti käynnissä olevan valtuustokauden aikaisen korkeakouluyhteistyön painopisteet ja toimenpiteet kaupunkistrategiaan nojaten vuonna 2022 ja seuraa niiden edisty-mistä. Sen tehtävänä on:

- Jakaa tietoa ja tutustua ajankohtaisiin yhteistyökokonaisuuksiin

⁴⁸ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025.

⁴⁹ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁵⁰ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024.

⁵¹ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- Muodostaa yhtenäinen kuva kaupungin korkeakouluyhteistyöstä
- Tunnistaa kehittämistarpeita ja mahdollisia uusia yhteistyötarpeita, edunvalvontatarpeita, korkeakoulujen johtojen tapaamisiin vietäviä asioita ja brändityössä ja viestinnässä nostettavia asioita
- Jalkauttaa toimenpiteitä ja varmistaa, että kaupungin tavoitteet, tekeminen ja viesti pysyvät yhtenäisinä.⁵²

Helsingin korkeakouluyhteistyön vuonna 2022 määritetty visio oli, että vuonna 2025 Helsinki on kansainvälisesti entistä vetovoimaisempi yliopisto- ja korkeakoulukaupunki. Sen painopisteet olivat:

1. Erinomainen ja vetovoimainen yliopisto- ja opiskelijakaupunki
2. Työvoiman saatavuus ja osaamisen kehittäminen
3. Innovaatioyhteistyö ja elinkeinoperustan vahvistaminen
4. Kaupunkitutkimus- ja kehittämis-yhteistyö

Käynnissä olevan valtuustokauden 2021–2025 aikana elinkeino-osaston toimenpiteet ovat kohdistuneet esimerkiksi Viikin kampukseen, jossa on kehitetty kampuksen toimijoita yhteen tuovia innovaatiopalveluita. Kumpulan kampukselle taas on luotu erityisesti tekoäly-, kestävyys- ja syväteknologia-teemojen innovaatioalustaa. Elinkeino-osasto on muun muassa edistänyt kaupungin sisäistä tiedonjakoa korkeakouluyhteistyöstä ja osaltaan kirkastanut sen teemoja. Elinkeino-osasto on jo noin kymmenen vuoden tiiviin yhteistyön aikana onnistunut vaikuttamaan Helsingin yliopiston innovaatiotoiminnan kehittämiseen ja resurssointiin, joka ei ole perinteisesti juuri panostanut innovaatiotoiminnan edistämiseen suuresta potentiaalista huolimatta. Helsingin yliopisto on alkanut systematisoida innovaatiotoimintaansa määrätietoisesti muun muassa laatimalla innovaatiotiekartan ja nimeämällä tiedekunnolle innovaatiovaradekaanit. Vaikutuksia on saatu aikaan myös kampuskehittämishankkeiden ja -ohjelmien, korkeakoululähtöistä yrittäjyyttä edistävien kampuksilla tehtävien toimenpiteiden ja toimiala- ja ekosysteemi-kohtaisten kehittämistoimenpiteiden osalta.⁵³

Korkeakouluyhteistyön noin 12 jäseniselle koordinaatioryhmälle tehtiin palautekysely vuonna 2022. Kyselyn tulosten perusteella 71 prosenttia jäsenistä oli täysin tai osittain samaa mieltä, että ryhmän toiminta tukee kaupunkiyhteisten tavoitteiden toimeenpanoa. 85 prosenttia oli täysin tai osittain samaa mieltä, että ryhmän toiminta tukee ryhmän yhteisen tahtotilan muodostamista. 57 prosenttia oli täysin tai osittain samaa mieltä, että ryhmän toiminta tukee yhteistyön suunnitelmallisuutta läpi organisaation. 43 prosenttia oli täysin tai osittain samaa mieltä, että ryhmän toiminta tukee

⁵² Korkeakouluyhteistyön koordinaatio-briiffi, Teams 5.9.2024.

⁵³ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Haastattelua varten sähköpostitse saadut ennakkotiedot 5.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolo-
nuonnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

heidän omaa työtänsä korkeakouluyhteistyöhön liittyen. Kehittämisehdotukseksi tuloksissa oli nostettu koordinaatioryhmän tavoitteiden ja tehtävien kirkastaminen ja vuosittaisen toimintasuunnitelman laatiminen.⁵⁴

2.2.1 Kaupunki on vahvistanut yhteistyötä alueen korkeakoulujen kanssa

Elinkeino-osaston korkeakouluyhteistyön tavoitteena on lisätä uusien yritysten määriä ja sen toiminnan onnistumista mitataan lähtökohtaisesti yrityslukujen ja työpaikkamäärien kautta. Pääkaupunkiseudulla sijaitsee yksitoista korkeakoulua, joista kolme, Helsingin yliopisto, Aalto-yliopisto ja Metropolia ammattikorkeakoulu, on määriteltä kaupunkin strategisiksi pääkumppaneiksi korkeakouluyhteistyössä. Pääkumppaneista tärkein on Helsingin yliopisto, sillä se on Suomen suurin ja kaikki sen kampukset sijaitsevat Helsingin alueella. Näistä syistä yhteistyöhön Helsingin yliopiston kanssa on kaupungilla panostettu eniten. Yliopiston kanssa on jo 35 vuotta järjestetty kaksi kertaa vuodessa johdon tapaamisia, joissa yliopiston ja kaupungin ylimmät johdot tapaavat. Kumppanuus ja sen painopisteet päivitettiin Helsingin yliopiston kanssa vuonna 2023.⁵⁵

Kaupunki on tehnyt Aalto-yliopiston kanssa yhteistyösopimuksen vuonna 2021, jossa on määriteltä teemat ja operatiivisen tason toimenpiteitä. Aalto-yliopiston rehtoraatti ja kaupungin pormestarit tapaavat yksi tai kaksi kertaa vuodessa.⁵⁶

Metropolian kanssa tehtävä yhteistyö rakentuu kaupungin omistussuhteen pohjalle. Helsingin kaupunki omistaa Metropoliaa 42 prosenttia. Elinkeinojohtajalla ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajalla on paikat Metropolian hallituksessa. Kaupunkin konsernijaosto hyväksyi syksyllä 2024 Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n omistajastrategian, jossa kuvataan omistajien tavoitteet yhtiölle ja seurattavat mittarit, sekä hallituksen kollektiiviset erityisvaatimukset osaamiseen liittyen. Kaupungilla on Metropolian kanssa myös innovaatioryhmä, jossa on määriteltä painopisteitä yhteistyölle.⁵⁷

Elinkeino-osasto järjestää pääkumppaneidensa kanssa neljännesvuosittain innovaatioryhmien tapaamisia. Lisäksi yhteistyöhön kuuluu useita hankkeita ja ohjelmia, joilla on yleensä omat tiiviimmin tapaavat ohjausryhmänsä.⁵⁸

Yhteistyötä tehdään myös korkeakoulujen opiskelijajärjestöjen kanssa, joista tärkein yhteistyökumppani on Helsingin yliopiston ylioppilaskunta. Kaupunkin edustajat muun muassa elinkeino-osastolta tapaavat Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan (HYY) edustajia säännöllisesti saadakseen opiskelijoiden näkökulman toiminnasta.

⁵⁴ Korkeakouluyhteistyön koordinaatioryhmän palautekyselyn tulokset -esitys 29.11.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁵⁵ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁵⁶ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024.

⁵⁷ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁵⁸ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Opiskelijat ovat organisoineet HYY:n International Committee -toimielimen, jonka tarkoituksena on edistää kansainvälisten opiskelijoiden pääsyä harjoitteluun, koska tämä on todettu pullonkaulaksi työelämään pääsemisessä.⁵⁹

Hankkeisiin käytettävissä oleva kaupungin rahoitus on pienentynyt

Käytännössä kaupungin keinovalikoimasta korkeakouluyhteistyössä yksi tärkeimmistä on rahoitus. Rahoituksella saadaan synnytettyä uusia ohjelmia ja hankkeita, vaikka kaupungin antama rahoitus olisikin vain osittaista. Myös kumppanit osallistuvat hankkeiden ja ohjelmien rahoitukseen, mutta ilman kaupungin panostusta näitä hankkeita tuskin syntyisi. Rahoituksen lisäksi toisena keinona on osaamisen jakaminen yhteistyökumppaneiden kanssa muun muassa innovaatioryhmissä. Kokemusta on jaettu esimerkiksi hautomokentästä⁶⁰; siitä, miten hautomo-ohjelmia kannattaa rakentaa ja mihin suuntaan niitä ohjata⁶¹. Kolmas ohjauskeino on yhteistyökumppaneiden linkittäminen muihin kotimaisiin ja kansainvälisiin ekosysteemit toimijoihin. Muita ekosysteemit toimijoita ovat esimerkiksi potentiaaliset yritysten rahoittajat ja muut korkeakoulukampuksien toimijat, kuten Viikin kampuksella toimivat sektoritutkimuslaitokset (Ruokavirasto, Luonnonvarakeskus ja Suomen ympäristökeskus), Kumpulassa toimiva Ilmatieteen laitos, Aalto yliopiston Otaniemen kampuksen I sijaitsevat toimijat, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, järjestöt, Maria 01 sekä muut yritykset.⁶²

Kaupungin osuus sen rahoittamien hankkeiden rahoituksesta on lähtökohtaisesti enintään puolet koko hankkeen rahoituksesta. Kaikki hankkeet joihin kaupunki osallistuu ovat lähtökohtaisesti yhteisrahoitteisia. Keskeisin rahoituslähde on innovaatorahasto. Innovaatorahastosta myönnetyssä rahoituksessa on tapahtunut merkittävä muutos. Uusille hankkeille myönnetty rahoitus oli aiemmin yhteensä noin 2–8 miljoonaa euroa vuodessa. Vuodesta 2023 lähtien rahaston myöntövaltuutta on rajattu puoleentoista miljoonaan euroon vuodessa. Rahoituksen vähentymisellä on ollut suuri vaikutus innovaatiotoiminnan rahoittamiseen. Rahoituksen pienentyminen on vaikuttanut myös kaupungin maineeseen innovaatiotoimijana. Vastaavaa rahoitusmahdollisuutta ei pääasiassa ole muilla kaupungeilla, joten se on yksi merkittävä houkutteleva tekijä TKI-toiminnan houkuttelemiseksi Helsinkiin.⁶³

⁵⁹ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024.

⁶⁰ Yrityshautomot ovat tiiviitä koulutus- ja mentorointiohjelmia, joiden kautta tiimit, idea ja aloittavat yritykset saavat apua toimintansa kehittämiseen ja kasvattamiseen.

⁶¹ Innovaatioryhmien puitteissa sovitaan korkeakoulujen ja kaupungin strategisesta yhteistyöstä yrittäjyys- ja innovaatiotoiminnan edistämisessä. Yhteistyön kautta kaupunki voi edistää sitä, että alueen innovaatiotoiminnan ja yrittäjyyden palvelupolut ovat mahdollisimman kattavat. Voidaan esimerkiksi tuoda esille tunnistettuja palveluvajeita ja neuvotella kehittämistoimenpiteistä korkeakoulujen kanssa. Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁶² Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁶³ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Uusi hankerahoitus	7 470 419	2 564 971	2 288 373	1 500 000	1 500 000	1 500 000

Taulukko 1 Innovaatorahastosta myönnetty uusi hankerahoitus (euroa).⁶⁴

Korkeakoulujen perustehtäviä ovat opetus ja tutkimus. Vaikka ammattikorkeakouluilla on vastuu tehdä innovaatio- ja yritysysteistyötä, ei niillä tai yliopistoilla ole lähtökohtaisesti resursseja tehdä sitä kaupungin toivomassa laajuudessa. Kaupungilla pitää elinkeino-osaston asiantuntijoiden mukaan olla jonkinlainen ohjaus- tai kannustinkeino, jolla saadaan korkeakoulut tekemään kaupunkia hyödyttäviä toimenpiteitä esimerkiksi uusien yrittäjyys- ja innovaatiopalveluiden muodossa.⁶⁵

Epävarmuus käytettävissä olevasta rahoituksesta vaikeuttaa pitkän aikavälin keskusteluja ja suunnittelua yhteistyötahojen kanssa. Se myös johtaa siihen, että toteutettavat hankkeet ovat usein melko lyhytkestoisia ja niiden valmistelu ja toteuttaminen voi näyttäytyä satunnaisena. Haastateltujen asiantuntijoiden mukaan osana valtion korkeakouluille osoittamaa TKI-rahoitusta tulisi periaatteessa huomioida myös yrittäjyyttä ja elinkeinotoimintaa edistävien palvelujen kehittämistä, kuten esimerkiksi yrityshautomopalvelut, mutta näin ei käytännössä tapahdu. TKI-rahoituksen saamiseksi valtiolta tarvitaan entistä vahvempaa yhteistä edunvalvontaa.⁶⁶

Kaupunkistrategian mukaan kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä pääkaupunkiseudun yliopistojen, korkeakoulujen ja opiskelijaverkoston kanssa edistääkseen sen kansainvälisen tason edellytyksiä, tutkimuksen edellytyksiä ja kaupungin strategisia päämääriä. Haastateltujen korkeakouluyhteistyön asiantuntijoiden mukaan tässä tavoitteessa kaupungin tärkein tehtävä on varmistaa toimivat puitteet ja palvelut korkeakouluille, esimerkiksi yhteistyöllä edunvalvonnassa riittävien resurssien varmistamiseksi. Yhteistyötä tehtiin aiemmin myös kaupunkiakatemian kautta, jonka avulla edistettiin kaupunkitutkimusyhteistyöhankkeita ja vuoropuhelua siitä, miten yliopistoissa tehtävää kaupunkitutkimusta voidaan hyödyntää kaupungin organisaatiossa. Kaupunkiakademia-yhteistyö päättyi vuonna 2023 ja toiminta on siirtynyt kaupunginkanslian elinkeino-osastolta strategiaosaston kaupunkitietopalveluihin. Toiminnan siirtymisen yhteydessä rakennettiin uusi tutkimusyhteistyöohjelma, johon sisältyy muun muassa arviointineuvosto.⁶⁷

Kampusinkubaattorit-ohjelma

⁶⁴ Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁶⁵ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁶⁶ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁶⁷ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Hautomo-ohjelmissa⁶⁸ opitaan perustaidot yrittäjyydestä ja yrityksen perustamisesta. Keskiössä ovat muun muassa liiketoiminnan kehittäminen, sopivan tiimin muodostaminen, asiakkaan tarpeiden ymmärtäminen sekä myynti ja markkinointi. Toiminnassa työskentelyn tueksi tarjotaan avoimia työskentelytiloja ja työkaluja sekä järjestetään tapahtumia yrittäjyydestä kiinnostuneille.⁶⁹ Vuosina 2021–2024 Kampusinkubaattorin ohjelman tavoitteina on ollut lisätä alkuvaiheen yritysten määrää, tukea TKI-lähtöistä yritystoimintaa sekä parantaa syntyneiden yritysten kasvumahdollisuuksia esihautomo- ja hautomotoiminnan kautta. Lisäksi ohjelman tavoitteita ovat Helsingin houkuttelevuuden vahvistaminen sekä korkeakoulujen välisen yhteistyön edistäminen. Kampusinkubaattorin ohjelman mahdollistaa sille osoitettu kuuden miljoonan euron kaupunginhallituksen myöntämä erillismääräraha esihautomo- ja hautomotoiminnan kehittämiseen vuosille 2021–2024. Ohjelma on toteutettu yhteistyössä seitsemän paikallisen korkeakoulun kanssa. Korkeakoulujen kanssa on neuvoteltu tasa-vertaisesta rahoituksesta, minkä ansiosta korkeakouluille ohjelmassa osoitettu 5,2 miljoonan euron rahoitus kaksinkertaistuu. Elinkeinopolitiikan painopisteiden mukaan ohjelman kautta syntyvät palvelut vahvistavat Helsingin houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille.⁷⁰

Esihautomo- ja hautomo-ohjelmien toteutuksesta vastaavat korkeakoulut. Hautomotoiminnan kesto on noin 2–6 kuukautta ja eri hautomoiden teemat vaihtelevat kampuksittain. Toiminta kattaa arviointihetkellä 11 kampuksista. Kaupungin roolissa korostuu kampuksille sijoittuvien hautomo-ohjelmien ja alueen innovaatiotoimijoiden yhteistyön kehittäminen. Hautomotoiminnassa osallistujat oppivat perustaitoja yrittäjyydestä ja yrityksen perustamisesta, liiketoiminnan kehittämisestä, sopivan tiimin muodostamisesta ja asiakkaiden tarpeiden ymmärtämisestä sekä myynnistä ja markkinoinnista. Työskentelyn tueksi hautomot tarjoavat valmennusta, avoimia työskentelytiloja, mentorointia, työkaluja, sekä tapahtumia, joiden kautta osallistujat voivat laajentaa verkostoaan, lisätä osaamistaan ja löytää uusia jäseniä tiimeihinsä. Kaupungin rahoituksen ansiosta myös kampusten ulkopuolisten on mahdollista hakea mukaan hautomotoimintaan.⁷¹

⁶⁸ Hautomo tarkoittaa samaa kuin inkubaattori.

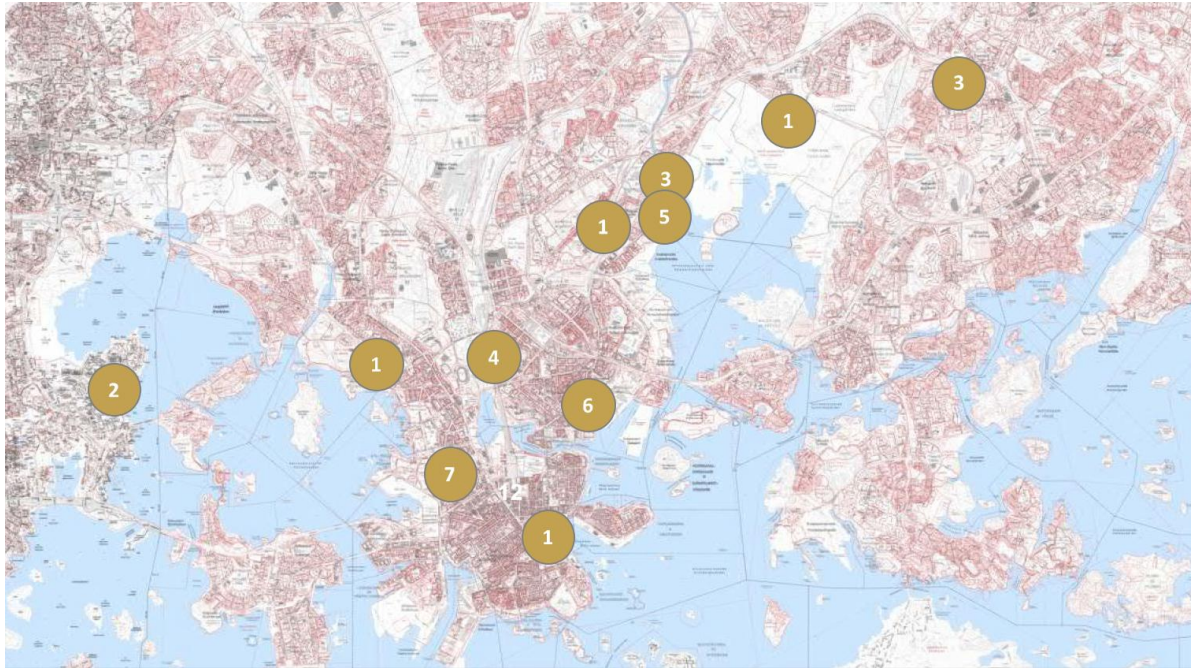
⁶⁹ <https://www.hel.fi/fi/yritykset-ja-tyo/kampusinkubaattorin-ohjelma>, luettu 12.2.2025.

⁷⁰ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁷¹ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 4 Kampusinkubaattorit-ohjelma (1. Helsingin yliopisto, 2. Aalto-yliopisto, 3. Metropolia, 4. Haaga-Helia, 5. Arcada, 6. Taideyliopisto, 7. Hanken)

Vuoden 2023 aikana hautomotoimintaa oli käynnissä 11 kampuksella. Toiminnassa oli yli 60 asiantuntijaa. Toiminnassa on ollut mukana yli 850 hakijaa, joista yli 600 on käynyt läpi ohjelman ja yli 80 yrittäjää, jotka ovat käynnistäneet uuden liiketoiminnan. Keväällä 2024 ohjelman läpikäyneitä oli jo 1 200. Vuoden 2022 toukokuun ja vuoden 2024 joulukuun välillä eri hautomo-ohjelmiin on ollut yli 2 000 hakijaa, joista yli 1 400 on käynyt läpi jonkin hautomo-ohjelmista. Yli 200 yrittäjää on aloittanut ohjelmien pohjalta liiketoiminnan. Palveluihin osallistuneet tiimit ovat keränneet rahoitusta yli 16 miljoonaa euroa toimintansa kehittämiseen. Valtaosa tästä rahoituksesta (yli 14 miljoonaa euroa) on kohdistunut Helsingin yliopiston toimintaan osallistuneisiin tiimeihin.⁷²

Kampusinkubaattorit-ohjelman myötä syntynyt kampushautomoverkosto tapaa kuukausittain koordinoitua sekä operatiivista yhteistyötä että verkoston viestintää. Ohjelmatoiminnan käynnistyessä korkeakoulujen lähtökohdat toiminnalle poikkesivat toisistaan. Kaupungin järjestämän yhteistyön avulla hautomoiden keskinäinen verkosto on aiempaa huomattavasti aktiivisempi, tiedonvaihto ja toisilta oppiminen on mahdollistanut nopeaa kehitystä hautomotoiminnan laadussa. Vuoden 2024 keskeinen tavoite oli varmistaa toiminnan jatkuvuus. Lisäksi toimintaa kehitettiin väliarvioinnin havaintojen mukaisesti. Muun muassa palvelupolkuja kirkastettiin, kaupungin

⁷² Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024; Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakoulu-yhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

roolia vahvistettiin, hautomo-ohjelmien synergiaa lisättiin ja niin sanottuja pitch-tilaisuuksia⁷³ lisättiin rahoitusvalmiuden kehittämiseksi.⁷⁴

Syksyllä 2023 toteutetun väliarviointin mukaan yrittäjyyskulttuuri ja hautomotoiminta ovat ohjelman myötä vahvistuneet korkeakouluissa. Osallistujista 93 prosenttia suosittelee ohjelmaan osallistumista. Kampusinkubaattorit-ohjelma on luonut raamit uudenlaiselle yhteistyölle ja keskustelulle kaupungin ja korkeakoulujen välillä. Korkeakouluilla on kiinnostusta jatkaa käynnistettyä toimintaa ja kampuskohtaista sekä palvelupolkuja selkeyttävää verkostoyhteistyötä. Kaupungin elinkeinojaosto päätti vuoden 2025 helmikuussa myöntää Kampusinkubaattorit-ohjelman myötä käynnistetyille yrityshautomopalveluille jatkorahoituksen vuosille 2025–2027. Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston hautomo-ohjelmien myötä on vaikutettu sisäisiin rakenteisiin⁷⁵, minkä ansiosta neljä tiimiä on saanut Business Finlandin R2B-rahoituksen. Lisäksi englanninkieliset hautomo-ohjelmat houkuttelevat kansainvälisiä opiskelijoita.⁷⁶

2.2.2 Tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoimintaa on kehitetty määrätietoisesti

Pääkaupunkiseutu on Suomen TKI-toiminnan tärkein keskittymä. Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla on Suomen parhaat edellytyksen rakentaa tutkimukseen perustuvaa innovatiivista ja kasvuhakuista liiketoimintaa. Kaupungin pyrkimys osaltaan rakentaa edellytyksiä uuden liiketoiminnan syntymiselle ja innovatiivisten ja kasvuhaakusten yritysten määrän kasvattamiselle on perusteltua.⁷⁷

Helsinki on vuosina 2021–2024 panostanut merkittävällä tavalla kampusinkubaattorit-ohjelman kehittämiseen yhdessä alueen korkeakoulujen kanssa. Ohjelman tavoitteena on ollut muun muassa lisätä alkuvaiheen yritysten määrää ja tukea TKI-lähtöistä yritystoimintaa. Ohjelma on auttanut luomaan teemassa koordinaatiota ja verkostoja alueen korkeakoulujen välille ja tukenut erityisesti Helsingin yliopiston yritys- ja innovaatiopalveluiden kehittymistä. Raportilla pidettiin tärkeänä, että vuonna 2024 varmistetaan hyvin alkaneen toiminnan pitkäjänteisyys.⁷⁸

Helsingin kaupungin innovaatorahasto on joustava rahoitusinstrumentti, jolla voidaan edistää kaupungin elinkeinoperustan uudistumista ja esimerkiksi korkeakoulukampusten kehittymistä innovaatiokeskittymiksi. Instrumentin avulla voidaan edistää ketterästi uusia aloitteita ja kehityssuuntia tilanteessa, jossa Helsingin seudulla ei ole käytettävissä niin paljon EU:n aluekehitysvaroja kuin muilla Suomen seuduilla. Jat-

⁷³ Pitch-tilaisuus on yleensä yrittäjän ensimmäinen kontakti sijoittajiin, jossa esitellään omaa liiketoimintaa.

⁷⁴ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024.

⁷⁵ Luomalla uusi palvelu (hautomo-ohjelma) on tuotu tiedekunnat ja yliopistojen omat innovaatiopalvelut (tutkimuksen kaupallistamispalvelut) lähemmäksi toisiaan.

⁷⁶ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen sähköpostitse 14.2.2025; Kaupunginhallituksen elinkeinojaoston päätös 10.2.2025 § 3.

⁷⁷ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024.

⁷⁸ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kossa on tärkeää huolehtia, että strategisesti merkittäviin hankkeisiin pystytään suuntaamaan rahoitusta riittävästi ja tarpeeksi pitkäjänteisesti, sillä lyhytjänteinen rahoitus voi vaikeuttaa yhteistyön syntymistä ja suunnittelua.⁷⁹

Vuosiraportin mukaan Helsinki-Uusimaa on Euroopan toiseksi innovatiivisin alue Regional Innovation Scoreboardin mukaan. Tällä hetkellä ensimmäisellä sijalla on Tanskan pääkaupunkiseutu. Uudenmaan liitto on asettanut tavoitteeksi nousta listan ensimmäiselle sijalle. Uudenmaan osuus koko Suomen TKI-menoista on 50 prosenttia ja TKI-henkilöstöstä 45 prosenttia. Lähes puolet Suomen tutkija-asteen koulutetuista valmistuu yliopistoista, jotka sijaitsevat Helsingissä tai Espoossa. Vuonna 2023 Helsingin yliopisto sai 12. eniten tutkimusrahoitusta EU:n Horisontti-ohjelmasta kaikista eurooppalaisista yliopistoista. Vuosina 2010–2023 kaikista yritysten tekemistä patenttihakemuksista Suomessa 75 prosenttia on tehty Uudellamaalla. Uudenmaan yrityssektorin TKI-menojen kasvu on kuitenkin hidastunut suhteessa muihin muihin maakuntiin. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjanmaan yritysten TKI-menot suhteessa alueiden yrityskantaan ovat korkeammat kuin Uudellamaalla.⁸⁰

Kaupunginkanslian elinkeino-osasto on osaltaan pyrkinyt edistämään kaupungin edunvalvontaa korkeakouluyhteistyössä ja TKI-toiminnassa. Osaston rooli on ollut kommentoida aiheeseen liittyviä lausuntopyyntöjä, pitää yllä kaupungin ja korkeakoulujen TKI-rahoituksen valtionrahoituksen merkitystä ja opiskelijoiden aloituspaikkojen määrän lisäämistä pääkaupunkiseudulla. Aloituspaikkoja onkin saatu Uudellemaalle aiempaa enemmän. Lisäksi edunvalvonnassa on korostettu kansallisen vastinrahoituksen, valtion rahoitusosuuden, tärkeyttä suurille hankkeille.⁸¹

2.3 Yrityspalveluiden sujuvuutta ja saatavuutta on kehitetty

Kaupunkistrategiassa todetaan, että kaupungin tavoitteena on vahvistaa sekä kehittää asemaansa yhtenä Euroopan parhaana innovaatioympäristönä, startup-keskukseksi ja uusien elinkeinojen kehtona. Elinkeino-osaston yrityspalvelut-yksikkö vastaa toimenpiteistä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Elinkeino-osaston markkinointinimenä käytetään Business Helsinki -brändinimeä.⁸²

2.3.1 Yrityspalveluita on kehitetty muuttuneen toimintaympäristön mukaisesti

Kaupungin yhtenä tavoitteena on panostaa strategiakauden aikana aloittavien yritysten palveluihin, joita kohdennetaan yritystoiminnan perustamista harkitseville henkilöille sekä alkuvaiheen yrittäjille. Palvelut koostuvat muun muassa neuvonnasta, koulutuksista, tapahtumista, yrittäjyyteen liittyvistä infotilaisuuksista ja vuoden 2024 loppuun saakka kuntakokeilun asiakkaiden starttirahahakemusten käsittelystä.⁸³

⁷⁹ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024; Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024.

⁸⁰ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024.

⁸¹ Haastattelu kaupunginkanslian elinkeino-osastolle korkeakouluyhteistyöstä 30.9.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiluonnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

⁸² Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut; Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.

⁸³ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Elinkeino-osaston tarjoamista yrityspalveluista vastaa yrityspalvelut-yksikkö, jonka tehtävät on määritelty tarkemmin kaupunginkanslian toimintasäännössä. Kaupunginkanslian toimintasäännössä mainitaan, että yrityspalvelut-yksikkö vastaa yrittäjyyttä, yritysten kasvua ja asettautumista edistävistä palveluista, asiakaslähtöisestä palveluohjauksesta, innovaatiopalveluista sekä kasvua tukevista valmennuspalveluista.⁸⁴

Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden mukaan heidän tehtävänä on keskittyä aloittavien yrittäjien yritysneuvontaan ja aikaisen vaiheen kasvuyritysten valmennukseen sekä innovaatioyhteistyön edistämiseen yritysten sekä ylipistojen ja korkeakoulujen kanssa. Yritystoiminnan käynnistämiseen liittyvä neuvontatyön lisäksi, asiantuntijoiden mukaan yhtä tärkeää on osata tunnistaa asiakkaiden liiketoimintaan liittyvät riskit. Pyrkimyksenä on tunnistaa asiakkaiden yksilölliset tilanteet, joissa asiakkaiden suunnittelemissa malleissa tai resursseissa ei ole mahdollisuutta toteuttaa kannattavaa ja pitkäkestoista liiketoimintaa. Tavoitteena on tunnistaa korkean riskin tilanteet, joissa todennäköisempää olisi yrittäjän ylivelkaantuminen ja suunnitellun liiketoiminnan epäonnistuminen.⁸⁵

Yrityspalvelut-yksikön palvelut jakaantuvat kolmeen erilaiseen tiimiin:

- Yritysneuvopalvelut-tiimi
- Kasvuyrityspalvelut-tiimi sekä,
- Innovaatiopalvelut-tiimi.⁸⁶

Edellä mainittujen tiimien lisäksi innovaatiopalvelut-tiimin alaisuudessa toimii Vihreät siirtymät ja uudet teknologiat -alatiimi, joka on aloittanut toimintansa vuoden 2024 syyskuussa. Alatiimille nähtiin tarvetta, koska sisällöllisesti alatiimin painopisteiden rooli on ollut kasvussa elinkeino- ja innovaatio toiminnan näkökulmasta. Lisäksi eri painopisteiden koetaan täydentävän toisiaan. Vihreä siirtymä ja uudet teknologiat -alatiimille nähtiin tarvetta myös tiedonkulun ja yhteistyön näkökulmasta.⁸⁷

Eri tiimien palveluiden tarkoituksena on helpottaa ja nopeuttaa yritysten perustamista ja liiketoiminnan käynnistämistä sekä parantaa yritysten edellytyksiä kasvua tavoiteltaessa. Yritysneuvopalvelut-tiimin, Kasvuyrityspalvelut-tiimin ja Innovaatiopalvelut-tiimin toiminta keskittyy pääosin aloittavien ja yrittäjyyttä vielä harkitsevien henkilöasiakkaiden palvelemiseen. Innovaatiopalvelut-tiimin tehtävänä on kuitenkin palvella myös vakiintuneimpia yrityksiä, jotka ovat kokoluokaltaan usein pieniä. Pääsääntöisesti nämä yritykset kuitenkin kehittävät vielä ensimmäisiä tuotteitaan.⁸⁸

Yritysneuvontapalvelut

⁸⁴ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

⁸⁵ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

⁸⁶ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

⁸⁷ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden vastaus sähköpostitiedusteluun 11.12.2024.

⁸⁸ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Yritysneuvontapalvelut-tiimi on keskittynyt toiminnassaan erityisesti yritysten alkuvaiheen tukemiseen, kuten perustamisvaiheessa annettavaan neuvontaan. Yritysneuvontatiimi järjestää myös yrittäjyyttä tukevia koulutuksia ja tapahtumia. Yritysneuvontapalvelut ovat osa Business Helsingin yritysneuvontapalveluita.⁸⁹

Palveluita toteutetaan Suomen Uusyrityskeskukset ry:n laatukäsikirjan ja auditoidun ISO 9001:2015 laatujärjestelmän mukaan. Business Helsinki kuuluu jäsenenä koko maan kattavaan uusyrityskeskusten verkoston Helsingin alueen yhdistykseen, Helsingin Uusyrityskeskus Ry:een. Yritysneuvonnan auditointi on osa yhdistyksen palvelukonseptia ja jäsenyyttä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yritysneuvontaprosessi auditoidaan ulkoisen auditoijan toimesta. Auditoinnin perusteella toiminnasta saadaan laatustandardeihin perustuva arvio yritysneuvontaprosessista. Laatustandardin on tarkoitus tukea neuvontaprosessin johtamista, kehittämistä ja riskienhallintaa. Päämääränä on tasalaatuinen, asiakastarpeita vastaava sekä tehokas prosessi yritysneuvontapalveluiden tarjoamiseksi. Ulkoisen auditoinnin lisäksi tehdään Uusyrityskeskusten jäsenten yhteisiä sisäisiä ryhmäauditointeja toiminnan kehittämiseksi.⁹⁰

Yritysneuvontapalveluiden tuottamat palvelut ovat asiakkaille maksuttomia ja luottamuksellisia. Aloittavat yritykset saavat yritysneuvonnasta apua ja neuvontaa muun muassa perustettavan yrityksen liikeidean kehittämiseen, liiketoimintasuunnitelmaan ja liiketoimintalaskelmien laatimiseen sekä ja arvioi asiantuntijayritysten palveluiden tarpeelle, jotka voisivat auttaa asiakasta eteenpäin. Yritysneuvontapalveluilla pyritään edistämään uuden liiketoiminnan ja yrittäjyyden syntymistä sekä parantamaan työllisyyttä.⁹¹

Yrityspalvelut-yksikön keräämän asiakaspalautteen ja tehtyjen selvitysten perusteella yrityspalveluiden asiakkaat ovat kokeneet yritysneuvonnan ja yrityspalvelujen tarjoamat palvelut erityisen arvokkaiksi, koska keskustelu yritystoiminnan eri teemoista tehdään asiaan perehtyneen yritysneuvojen kanssa. Täten neuvontapalvelut on koettu vahvistavan yrittäjien osaamista ja nopeuttavan uusien yritysten syntymistä. Lisäksi riippumattomana toimiva julkinen organisaatio pystyy tarjoamaan asiakkaille objektiivisia neuvoja ja näkökulmia yrityksen perustamiseen. Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden mukaan aloittavien yrittäjien yrittäjyystaidot, ymmärrys juriidisesta näkökulmasta sekä liiketoiminnan harjoittamisesta vaihtelevat merkittävästi.

⁸⁹ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut; Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

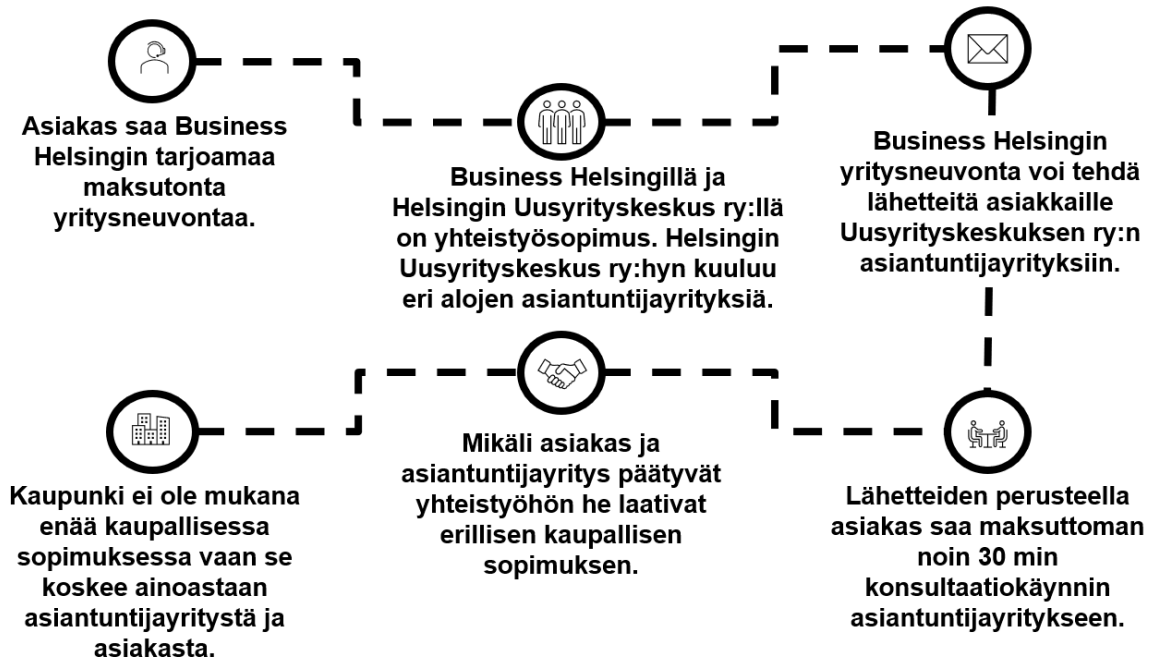
⁹⁰ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024

⁹¹ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut; Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden kommentointi muistiluonnokseen 17.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Toisin sanoen tuen tarve yritystä perustaessa ja liiketoimintaa käynnistäessä vaihtelee merkittävästi.⁹² Seuraavassa Kuvio 6 on havainnollistettu tiivistetysti yrityspalveluprosessia.

Kuvio 5. Tiivistetty kuvaus yrityspalveluprosessista -tiimin palveluprosessista.⁹³

Helsingin Uusyrityskeskus ry:n jäsenenä on monia eri alojen asiantuntijayrityksiä. Asiantuntijayrityksinä on muun muassa tilitoimistoja, lakiasioiden yrityksiä sekä mainos- ja markkinointitoimistoja. Vaikka asiakas saisi yrityspalvelusta läheteen maksuttomaan konsultointipalveluun, ei se velvoita asiakasta käyttämään asiantuntijayrityksen palvelua. Asiakkaalla on aina halutessaan mahdollisuus turvautua myös markkinoilla toimiviin muihin asiantuntijayrityksiin. Palvelun tarkoituksena on saada aloittavia yrityksiä myös verkostoitumaan keskenään eri alojen yritysten kanssa. Lisäksi yrityspalvelut-yksikkö ja sen eri tiimit tekevät läheistä yhteistyötä esimerkiksi järjestöjen, rahoituspalveluiden, verottajan, patentti- ja rekisterihallituksen sekä koulutus- toimijoiden kanssa.⁹⁴ Yrityspalvelut-yksikön sidosryhmiä ovat muun muassa:

- oppilaitokset
- yrittäjäjärjestöt ja -yhdistykset
- patentti- ja rekisterihallitus
- verohallinto

⁹² Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.; Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden vastaus sähköpostitiedusteluun 11.12.2024.

⁹³ Kuvion tiedot on koostettu arviointia varten seuraavista lähteistä: Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden vastaus sähköpostitiedusteluun 11.12.2024; Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024; Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

⁹⁴ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden vastaus sähköpostitiedusteluun 11.12.2024; Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- business Finland
- maahanmuuttovirasto
- työ- ja elinkeinopalvelut sekä,
- elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset.⁹⁵

Kasvuyrityspalvelut

Kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteissä 2022–2025 mainitaan, että kaupungin tavoitteena on panostaa aloittavien yritysten rinnalla kasvuvaiheessa olevien yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukemiseen. Kaupunki on toiminut aktiivisesti erilaisissa verkostoissa, joiden voidaan arvioida rakentavan kaupunkiin uutta kasvua ja monipuolistavan paikallista elinkeinoelämää. Tällaisia toimintaympäristöjä ovat olleet muun muassa oppimISRatkaisut, terveys, tekoäly sekä puhtaat ja älykkäät kaupunkiratkaisut. Lisäksi kaupunki on panostanut luoviin aloihin sekä näiden alojen liiketoimintaosaamisen kehittämiseen.⁹⁶

Kasvuyrityspalvelut-tiimi järjestää pidempikestoisia neuvontapalveluita muun muassa varhaisen vaiheen startup-tiimeille ja yrityksille. Tiimin tehtäviin kuuluu järjestää myös yrityshautomoiden toimintaa. Kasvuyrityspalvelut-tiimin tarkoituksena on paikata markkinoilla havaittua palveluvajetta varhaisen vaiheen startup-tiimien valmentamisessa. Kasvuyrityspalveluiden valmennuspalveluiden tavoitteena on niin ikään kasvattaa liiketoimintavalmiita ja rahoituskelpoisia startup-yrityksiä, joiden lähtökohdiana on kehittyä työpaikkoja luoviksi kasvuyrityksiksi.⁹⁷

Kasvuyrityspalvelut-tiimin toiminnot organisoitiin uudelleen kolmeen eri kokonaisuuteen vuonna 2023. Uusia palvelukokonaisuuksia ovat Business Helsinki Acceleator, Health Incubator Helsinki ja Helsinki Education Hub. Seuraavassa Kuvio 6 on havainnollistettu eri palvelukokonaisuuksien toimintaa.

⁹⁵ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

⁹⁶ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025.

⁹⁷ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Business Helsinki Acceleator

- Käytössä kolme vakinaista valmentajaa
- Toimialariippumattomat valmennuspalvelut startup-yrityksille
- Henkilökohtainen valmennus ja pitkäaikainen tuki
- Tärkein toimintamuoto 1-to-1 – valmennukset
- Palveluihin osallistuneet yritykset toimivat monipuolisesti eri aloilla

Toiminta lukuina 2023:

- Toimintaa osallistui 137 tiimiä/yritystä
- Asiakasyritykset keräsivät rahoitusta yli 11 miljoonaa euroa (vuonna 2022 n. 6 miljoonaa euroa)
- Asiakkaista noin 50 prosenttia oli ulkomaalaistaustaisia

Health Incubator Helsinki

- Tutkimusperusteisille terveysalan alkuvaiheen startup-tiimeille ja –yrityksille tarkoitettu yrityshautomo
- Räätelöityä valmennusta, koulutusta ja mentorointia sekä verkostoitumismahdollisuuksia.
- Toimitilat tarjolla Meilahdesta yhteistyössä Helsingin Yliopiston kanssa
- Pitkäkestoiset palvelusuhteet

Toiminta lukuina 2023:

- Toimintaa osallistui 35 asiakasta ja 10 alumni-yritystä (vuonna 2022 30 osallistujaa)
- Yritykset keräsivät rahoitusta noin 11,5 miljoonaa euroa (vuonna 2022 noin 10,9 miljoonaa)
- Koulutustilaisuuksia järjestettiin yli 30 kappaletta
- LinkedIn-seuraajia yli 2000 kappaletta

Helsinki Education Hub

- Päävastuu toiminnasta Helsingin yliopistolla.
- Toimii kaupungin innovaatorahaston tuella.
- Hanke vahvistaa Helsingin yliopiston keskustakampuksen innovaatiopotentiaalia.
- Onnistunut toiminnallaan vahvistamaan nuorten startup-tiimien liiketoimintaosaamista.

Toiminta lukuina 2023:

- Toimintaa osallistui 20 varhaisen vaiheen tiimiä, jotka keräsivät rahoitusta noin 300 000 tuhatta euroa.
- Tapahtumia järjestettiin yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa 60 kappaletta.
- Hautomoyrityksistä 71 prosenttia on kokenut palvelut erittäin arvokkaiksi.
- Toiminta kasvattanut kansainvälistä mielenkiintoa Helsinkiä kohtaa.

Kuvio 6. Kasvuyrityspalvelut -tiimin eri palvelukokonaisuudet.⁹⁸

Kasvuyrityspalveluiden asiakkaana on pääsääntöisesti kehityksensä alkuvaiheessa oleva startup-yritys, jossa työskentelee vain muutamia henkilöitä. Yrityksellä on ollut liiketoimintaa vasta muutaman vuoden, ja sillä on usein tavoitteena päästä mukaan kansainväliseen liiketoimintaan. Pääsääntöisesti yrityksillä ei ole vielä liikevaihtoa tai sitä on hyvin vähän. Asiakasyritysten haasteita ovat muun muassa:

- rahoitus
- henkilöresurssit
- tuotekehitys
- potentiaalisten markkinoiden tuntemus
- verkostot sekä,

⁹⁸ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- liiketoimintakokemus tai -osaaminen.⁹⁹

Valmennuspalvelut jakaantuvat kahteen eri osaan. Toisen osan muodostavat asiakaskohtaisesti toteutetut valmennukset ja toinen osa koostuu asiakasohjauksesta koti- ja ulkomaalaiseen verkostoon. Asiakaskohtaisesti toteutettavassa valmennuksessa jokaisella asiakkaalle nimetään erikseen yritysneuvoja. Asiakasohjauksessa apuna toimivat muun muassa mentorit, rahoittajat, tapahtumajärjestäjät sekä toimiala- ja teknologiaklusterit. Valmennuspalveluiden toimintojen tavoitteena on varmistaa asiakkaan toiminnan jatkuvuus oikea-aikaisella nopealla neuvonnalla, oikeilla kontakteilla ja tietolähteillä.¹⁰⁰

Kaupungin merkitys valmennuspalveluiden toteuttamisesta on valtakunnallisesti merkittävä. Kuitenkin Business Finlandin tietojen mukaan aloittaneiden startuppien määrä on vähentynyt viime vuosien aikana. Vuonna 2016 syntyneiden startup-yritysten määrä oli noin 600, kun viime vuosina niitä on perustettu enää noin 200 vuodessa. Kaupungin asiakasyritykset keräsivät vuosien 2021–2023 aikana ulkopuolisilta sijoittajilta rahoitusta noin 50 miljoonaa euroa.¹⁰¹

Viime vuosikymmenen lopussa pääkaupunkiseudulla oli vielä useampia varhaisen vaiheen startup-tiimien tukijoita. Lopettaneita toimijoita ovat olleet muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön käynnistämät VIGO-kiihdyttämöt, kuin myös kaupungin aikaisemmin ylläpitämä NewCo Accelerator. Syynä tähän on, että monesti kiihdyttämöt on perustettu taloudellisiin murroskohtiin. Tällä hetkellä pohditaankin, onko juuri nyt tarpeen käynnistää jonkin uusi interventio esimerkiksi start-up-yrittäjyyden edistämiseksi.¹⁰²

Innovaatiopalvelut

Kaupungin innovaatiopalvelut -tiimi toteuttaa kaupunkistrategian sekä elinkeinopolitiikan painopisteiden mukaista päämäärää, jonka mukaan kaupungin tulee olla houkutteleva ympäristö testata uusia ratkaisuja. Kaupungin tavoitteena on olla aktiivinen etsiessään ratkaisuja maailmanlaajuisiin haasteisiin. Innovaatiopalvelut-tiimistä on tullut yrityspalvelut-yksikön suurin tiimi, jossa työskentelee 20 henkilöä. Innovaatiopalvelut-tiimin tehtävänä on kehittää kaupungin kehitys- ja kokeilualustatoimintaa. Lisäksi tehtävänä on organisoida yritysten ja kaupungin välistä innovaatioyhteistyötä.¹⁰³

⁹⁹ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

¹⁰⁰ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

¹⁰¹ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

¹⁰² Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut; Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden kommentointi muistiluonnokseen 17.2.2025.

¹⁰³ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Innovaatiopalvelut-tiimin tehtävänä on kehittää ja tarjota palveluita, joiden avulla yritykset sekä tutkimus- kehitys ja innovaatio toimijat (TKI-toimijat) pääsevät testaamaan sekä kehittämään uusia ratkaisuja todellisessa kaupunkiympäristössä. Kaupunki on edistänyt sekä kehittänyt rooliaan kehitys- ja kokeilualustana noin kymmenen vuotta. Innovaatiopalveluiden asiakkaita sekä kumppaneita ovat pääasiassa alkuvaiheen startup-yritykset mutta toisaalta asiakkaina on myös muita pieniä, keskisuuria ja suuria yrityksiä. Valtaosa yrityskumppaneista on pääkaupunkiseudulta. Innovaatiopalveluiden asiakkaina on myös kansainvälisiä yrityksiä, joiden osuus on ollut nousussa viime vuosina. Kansainvälisiä yrityksiä on palveltu erityisesti älyliikenteen ja oppimisteknologioiden sisältöalueilla.¹⁰⁴

Innovaatiopalvelut tarjoavat kehitys- kokeilu- ja pilotointimahdollisuuksia kahdella eri tavalla. Kaupunkilähtöinen toimintamalli perustuu siihen, että yrityksiä kutsutaan ratkaisemaan haasteita, jotka perustuvat kaupungin tarpeisiin. Tarpeet voivat nousta esille kaupungin työntekijöiltä, asiantuntijoilta tai loppuasiakkailta. Toimintamalliin kuuluu monesti järjestää erillinen innovaatiohaaste- tai -kilpailu, johon yritykset voivat osallistua.¹⁰⁵

Toisessa toimintamallissa yritykset ovat suoraan yhteydessä innovaatiopalveluiden asiantuntijoihin. Yritysten tavoitteena on päästä testaamaan tuotteitaan yhdessä kaupungin kanssa. Yhteydenottojen perusteella testausmahdollisuudet selvitetään yhteistyössä Business Helsingin sekä kaupungin asiantuntijoiden kesken. Molemmat toimintamallit perustuvat siihen, että yritysten ratkaisut täyttävät niille asetetut peruskriteerit. Peruskriteereitä ovat:

- innovatiivisuus
- liiketoimintapotentiaali
- skaalautuvuus sekä,
- kaupungin kiinnostus ratkaisua kohtaan.¹⁰⁶

Innovaatiopalvelut ovat toteuttaneet ulkopuolisen rahoituksen avulla monia erilaisia kehittämishankkeita. Parhaillaan on käynnissä kahdeksan eri hanketta. Kaksi merkittävintä hanketta on Helsingin kiertotalouden klusteriohjelma ja Finnish AI Region (FAIR). (Kuvio 7).¹⁰⁷

¹⁰⁴ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

¹⁰⁵ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

¹⁰⁶ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

¹⁰⁷ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024; Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden vastaus sähköpostitiedusteluun 11.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kiertotalouden klusteriohjelma

- Ohjelmassa mukana yli 160 organisaatiota, joista suurin osa yrityksiä.
- Kohderyhmiä ovat muun muassa rakennusalan yritykset, arkkitehtitoimistot ja konsulttiyritykset.
- Klusteriohjelmassa toteutettu tähän mennessä 20 pilottia, joihin osallistunut yli 40 yritystä.
- Uusia ratkaisuja syntynyt 17 kappaletta.
- Klusteriohjelman innovaatiohaasteisiin osallistunut yli 100 yritystä.
- Ohjelman eri tilaisuuksiin ja tapahtumiin osallistunut yli 2700 henkilöä.

Finnish AI Region (FAIR)

- Tarkoituksena on tukea pienten ja keskisuurien yritysten digitalisoitumista.
- Tuetaan erityisesti huipputeknologioiden käyttöönottoa tekoälyn, kyberturvallisuuden ja XR-teknologioiden osalta.
- Vuodesta alkaen tuotettu neuvonta- ja testauspalveluita 154 yritykselle, koulutuspalveluita 127 yritykselle ja rahoituksen tukipalveluita 129 yritykselle.
- Verkko-opintoihin osallistunut noin 550 henkeä.
- Verkostotapahtumiin osallistunut noin 700 yritystä.
- Hankkeen asiakkaat saaneet rahoitusta noin 21 miljoonaa euroa

Kuvio 7. Innovaatiopalvelut- tiimin kiertotalouden klusteriohjelman ja Finnish AI Region hankkeiden esittely.¹⁰⁸

Helsingin kiertotalouden klusteriohjelman päämääränä on kehittää kiertotalouden mukaista liiketoimintaa. Tavoitteena on saada uusia innovaatioita erityisesti rakentamisen kiertotaloudessa. FAIR-hankkeessa tavoitteena on syventää pk-yritysten kykyä soveltaa tekoälyä ja muita murrosteknologioita toimialoillaan. FAIR-hanke on osa myös European Digital Innovation Hub (EDIH) -verkostoa.¹⁰⁹

Yrityspalvelut pääsevät pääosin vuodelle 2024 asetettuihin tavoitteisiin

Yrityspalvelut pääsevät pääosin elinkeino-osaston toiminnalle asetettuihin päätavoitteisiin vuonna 2024. Tavoitteet voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan:

- tarjoamme helsinkiläisille entistä sujuvammin tukea yrityksen perustamista varten
- edistämme startup-tiimien kasvua tarjoamalla pitkäkestoisia palveluita
- tuemme yritysten TKI-toimintaa tarjoamalla niille innovaatioyhteistyötä¹¹⁰

Seuraavassa Taulukko 2 on esitetty yrityspalveluiden päätavoitteiden eteneminen vuonna 2024.

¹⁰⁸ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

¹⁰⁹ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

¹¹⁰ Elinkeino-osaston päätavoitteet vuonna 2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Yrityspalveluiden tavoitteiden edistyminen 2024	
Tavoite	Toteutuminen
Yritysneuvonnan asiakkaat perustavat 1200 yritystä vuonna 2024	Ei toteutunut Vuonna 2024 perustettuja yrityksiä on 887
Asiakkaiden kokonaistyytyväisyys yritysneuvontaan on yli 4,5 (+NPS)	Toteutuu Vuoden 2024 toteuma oli 4,76/5 (NPS:87)
Kehitetään potentiaalisille kohderyhmille asiakastarpeita vastaavia palvelukonsepteja (kolmelle kohderyhmälle suunnatut palvelukonseptit)	Toteutuu Kehitetty infovideoita, ohjevideoita laskelmien tekemiseksi ja kehitetty kasvua tavoittelevien yritysten palvelukonseptia
Pitkäkestoiseen valmennukseen tai yrityshautomoihin osallistuu yli 120 yritystä	Toteutuu Osallistuneita yrityksiä 147 kappaletta
Hautomotoimintaan tai pitkäkestoiseen valmennukseen osallistuneet yritykset keräävät yli 15 milj. euroa rahoitusta	Toteutuu Yritykset keränneet rahoitusta yhteensä 15,9 miljoonaa (Q1-Q3)
50 yritystä toteuttaa pilotin tai kokeilun kaupungin innovaatioalustoilla	Toteutuu Vuonna 2024 käynnistynyt 51 kokeilua
Yritysten arvioima hyöty piloteista tai kokeiluista tuotekehitystyölle on vähintään 4/5	Toteutuu Hyöty tuotekehitykselle 4,1
100 pk-seudulla toimivaa yritystä hyödyntää FAIR-hankkeen palveluita vuonna 2024	Toteutuu Fair-hankkeen palveluita on hyödyntänyt 201 yritystä Q1-Q3 välisellä ajanjaksolla.

Taulukko 2. Yrityspalveluiden vuoden 2024 päätavoitteiden toteutuminen.¹¹¹

Taulukosta nähdään, että yrityspalveluiden päätavoitteiden toteuttamisessa on onnistuttu kokonaisuudessaan hyvin. Seitsemään kahdeksasta tavoitteesta päästiin vuonna 2024. Ainoastaan se, että yritysneuvonnan asiakkaat perustavat 1200 yritystä vuonna 2024 jäi toteutumatta. Yrityksiä perustettiin 887 kappaletta.¹¹²

2.3.2 Asiakkaille on järjestetty kohdennettuja neuvonta- ja kehittämispalveluita

Yrityspalvelut-yksikön keskeisenä tavoitteena, mutta samalla myös haasteena on tavoittaa yrityksen perustamista suunnittelevat ihmiset. Haasteeseen on pyritty vastaamaan olemalla läsnä sekä esille mahdollisimman monipuolisesti. Tavoitteena on tavoittaa erityisesti sellaisia henkilöitä, keillä on edellytykset edetä oman liikeidean kanssa, mutta jotka vielä kaipaavat tukea ja neuvoa yrityksensä perustamiseksi. Tällöin henkilöitä voidaan auttaa esimerkiksi perustamisprosessissa ja liiketoiminnan

¹¹¹ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden vastaus sähköpostitiedusteluun 11.12.2024.

¹¹² Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden kommentointi muistioluonnokseen 17.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

käynnistämisessä, jonka ansiosta henkilöt pääsevät toteuttamaan nopeammin suunniteltua liiketoimintaa.¹¹³

Yrityspalvelut-yksikkö on tunnistanut eri asiakasryhmiksi muun muassa seuraavia ryhmiä:

- aloittavat ja nuoret yrittäjät
- maahanmuuttajayrittäjät
- suoraan kansainvälisille markkinoille tähtäävät tiimit
- startup-yrittäjät.¹¹⁴

Seuraavassa Kuvio 8 on esitetty, millä kaikilla keinoilla eri kohderyhmiä on pyritty tavoittamaan:

Kaupungin verkkosivut:

- Tapahtumien ilmoittautumiset, palveluiden kuvaukset ja sisällöt

Hakusanamainonnalla:

- Tietyissä tehdyissä hakutoiminnoissa kaupungin palvelut nousevat esille

Palvelukokemukseen perustuva suosittelu:

- ”Suusta suuhun markkinointi”

Markkinointiviestikampanjat:

- Monikanavaisella markkinointiviestintä kampanjoilla ohjaus kaupungin sivuille

Sisältömarkkinointi:

- Palveluiden esittely omissa ja yhteistyökumppaneiden medioissa

Sosiaalisen median kanavat:

- LinkedIn, Facebook ja Instagram

Sähköpostimarkkinointi:

- Eri uutiskirjeiden tilaajille

Tilaisuudet:

- Itse järjestetyt sekä tilaisuudet joihin osallistuttu

Laskeutuvien yritysten palvelut:

- Kansainvälisien tiimien tavoittelu viestinnällä, tilaisuuksissa ja henkilökohtaisella asiakastyöllä

Kuvio 8. Eri asiakasryhmien tavoittelun keinot.¹¹⁵

Yrityspalvelut-yksikkö on tavoittanut eri kohderyhmiä laaja-alaisesti muun muassa markkinointiviestinnällä sekä järjestetyillä tilaisuuksilla. Erilaisten yritysinfojen ja yksilöllisen yritysneuvonnan lisäksi yrityspalvelut-yksikkö on järjestänyt eri teemoihin keskittyviä koulutuksia, tilaisuuksia ja tapahtumia asiakasryhmilleen.¹¹⁶ Seuraavassa Kuvio 9 on esitetty kaupungin itse järjestämiä sekä osallistuneita tapahtumia, koulutuksia ja tilaisuuksia.

¹¹³ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

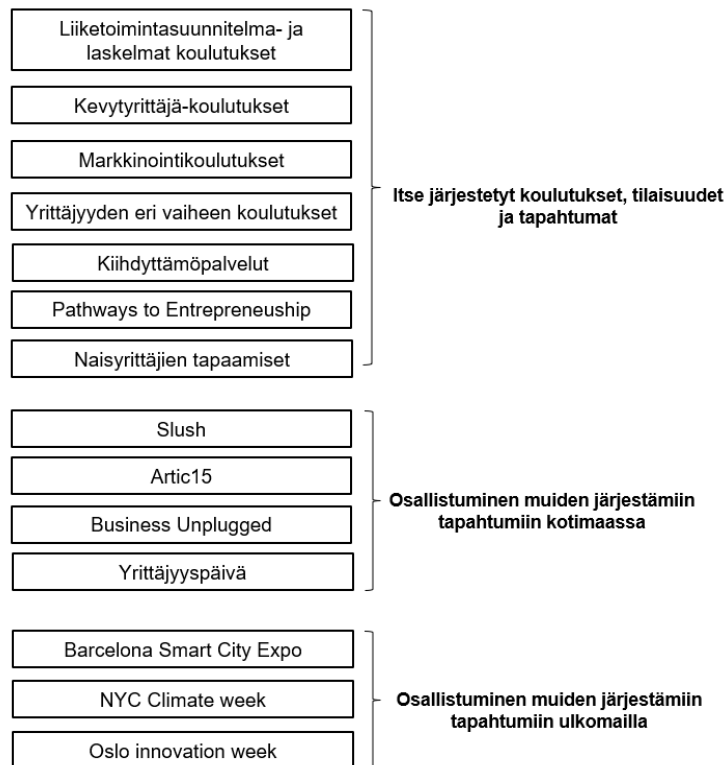
¹¹⁴ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

¹¹⁵ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

¹¹⁶ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 9. Yrityspalvelut-yksikön itse järjestämät ja osallistutut tapahtumat, tilaisuudet ja koulutukset.¹¹⁷

Liiketoimintasuunnitelma- ja laskelmat -koulutuksia on pidetty niin lähiopetuksena kuin myös verkossa. Erilaisia verkkokoulutuksia on muutenkin järjestetty runsaasti ja niiden teemoina on ollut muun muassa markkinointi, tuotteistus, kannattavuussuunnittelu sekä hinnoittelu ja verkkokauppa. Koulutuksia on järjestetty eri kielillä vuositasolla yli 100 kappaletta. Kiihdyttämöpalveluiden tarkoituksena on esimerkiksi valmentaa tiimejä ja alkuvaiheen startup-yrityksistä liiketoiminta- ja rahoituskelpoisia neuvoamalla muun muassa tuotteistus- ja markkinointisuunnittelusta, skaalautuvasta myyntiprosessista sekä ulkopuolisesta rahoituksesta.¹¹⁸

Kaupungin itse järjestämiä tapahtumia ovat olleet muun muassa Pathways to Entrepreneurship ja Naisyrittäjien tapaamiset. Pathways to Entrepreneurship -tapahtuma on suunnattu yritysten perustamisesta suunnitteleville tai juuri aloittaneille maahanmuuttajataustaisille henkilöille. Tapahtumassa oli mahdollista kuunnella esityksiä eri aiheista ja keskustella omasta liikeideasta. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa ja oli samalla osa ”Maahanmuuttajien yrittäjyyden polku” -hanketta.¹¹⁹

Naisyrittäjyyden edistämiseksi kaupunki on järjestänyt myös naisyrittäjätapaamisia sekä kantasuomalaisille, että maahanmuuttajataustaisille naisille. Tavoite on ollut

¹¹⁷ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

¹¹⁸ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

¹¹⁹ <https://www.helsinki.today/fi-FI/page/67207876fafad1b3a6c72b0b/pathways-to-entrepreneurship>. Luettu 10.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

rohkaista etenkin yrittäjyydestä kiinnostuneita maahanmuuttajataustaisia naisia osallistumaan tapahtumiin, sillä kulttuuritaustalla on vaikutusta siihen, että yrittäjyyttä pidetään hyvänä vaihtoehtona työllistyä. Verkostoituminen ja tiedon saavutettavuus parantavat merkittävästi kiinnostusta yrityksen perustamiseen. Kaupungin tavoitteena on ollut madaltaa kynnystä yrittäjyyteen tapahtuman avulla.¹²⁰

Tulevaisuuden tavoitteena on järjestää entistä yksilöllisempiä palveluita

Tulevaisuudessa yrityspalveluiden palvelukonseptia halutaan kehittää aikaisempaa kohdennetummin, kun tällä hetkellä palvelukonseptit ovat olleet kaikille ryhmille lähes samanlaisia. Jatkossa tavoitteena on vastata entistäkin paremmin yksittäisien yritysten tarpeisiin kohderyhmäkohtaisella palvelutarjonnalla. Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijat uskovat, että yksilöllisemmät palvelut kasvattaisivat asiakkaiden määrää ja edistäisivät osaltaan yrittäjyyttä Helsingissä. Asiantuntijoiden mukaan yksilölliset palvelut toimisivat myös kilpailuetuna. Parhaillaan yksilöllisempiä palveluita kehitetään osissa. Tarve- ja kohderyhmäkohtaisen kehityksen uskotaan olevan aiempaa tehokkaampi tapa edistää yrittäjyyttä ja kaupungin elinvoimaisuutta.¹²¹

Kehitystyötä tehdään parhaillaan muuta kuin suomea äidinkielenä puhuvien liiketoimintatietoisuuden ja yrittäjyysosaamisen kasvattamiseksi. Vieraskielisten tietoisuus Suomesta liiketoimintaympäristönä on monesti vaatimatonta ja jo peruskäsitteissä voi esiintyä ongelmia. Haasteeseen pyritään vastaamaan kehitettävällä tekoälysovelluksella, joka auttaa asiakasta asiakas- ja markkinaymmärryksen syventämisessä. Tekoälysovelluksessa kaupungin yrityspalvelija esittelee englanniksi palveluita mutta tekoälysovellus kääntää videon esimerkiksi arabiaksi. Tällöin palvelua tarvitsevalle kohdehenkilöllä tai ryhmällä olisi tieto muun muassa peruskäsitteistä ja liiketoimintaympäristöstä ennen kuin liiketoimintaideaa aloitetaan jatkokehittämään.¹²²

Vuonna 2025 yrityspalvelut-yksikön tavoitteena on kehittää ja tehdä kasvua tavoittelevien yritysten sekä työnantajan roolia tavoittelevien yritysten tarvelähtöisiksi palveluiksi. Mikäli yksilöllisten palveluiden pilotointi sujuu onnistuneesti, on konseptia tarkoitus laajentaa myös muihin asiakassegmentteihin. Asiantuntijat kuitenkin korostivat, että toimintaa tehdään edelleen kaikille kaupunkilaisille, vaikka tarkoituksena on vastata aikaisempaa paremmin myös vaihteleviin palvelutarpeisiin.¹²³

Kehitystyötä tehdään jatkossakin laaja-alaisesti

Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijat korostivat haastatteluissa kehitettäväksi myös seuraavia asioita:

- tiedolla johtamisen edistäminen
- asiakas- ja markkinaymmärryksen sekä -osaamisen syventäminen

¹²⁰ <https://kestavyys.hel.fi/naisyrittajapaiva-tarjoaa-maahan-muuttaneille-tietoa-ja-inspiraatiota-yrittajyyteen/>.
Luettu 10.12.2024.

¹²¹ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

¹²² Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

¹²³ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- yritysasiakkuuksien johtamisen kehittäminen
- monikanavaisuus palvelujen tarjoamisessa
- muutosskenaarioiden ennustaminen
- yritysten kansainvälistymisvalmiuksien parantaminen.¹²⁴

Vuonna 2023 elinkeino-osaston asiakastietojärjestelmää uudistettiin, kun vanha järjestelmä poistui käytöstä keväällä. Uusi asiakastietojärjestelmä saatiin käyttöön saman vuoden lokakuussa. Järjestelmäuudistus mahdollistaa tulevaisuudessa aiempaa paremman asiakaspalveluprosessin sekä tiedolla johtamisen kehittämisen. Järjestelmäuudistuksen takia kuitenkin monet elinkeino-osaston data aikasarjat katkesivat, jonka takia vuoden 2023 tiedot eivät ole verrannollisia aikaisempien vuosien kanssa.¹²⁵

Vuonna 2023 yritysneuvontapalveluissa tehtiin kehitystyötä asiakaslähtöisyyden parantamiseksi. Toimenpiteiden tarkoituksena muuttaa toimintatapaa entistä asiakaslähtöisämmäksi, tavoitteellisemmaksi, tehokkaammaksi ja vaikuttavammaksi. Palveluiden jatkuva kehittäminen varmistaa sen, että palvelut ovat ajantasaisia ja asiakkaiden tarpeisiin sopivia.¹²⁶

Asiakasymmärrystä on pyritty syventämään esimerkiksi asiakashaastatteluilla ja erilaisilla kyselytutkimuksilla. Palveluportfolion kasvattamisella sekä prosessien kehittämällä tavoitellaan muun muassa sitä, että digitaaliset palvelut kattaisivat tulevaisuudessa kevyimmät asiakastarpeet yritysten perustamisessa.¹²⁷

Tulevaisuudessa tavoitteena on kehittää monikanavaista palvelutarjontaa, jossa palvelut myös skaalautuisivat paremmin. Lisäksi tavoitteena on, että osaan asiakastarpeista voitaisiin vastata itsepalvelutyypistä. Tavoitteena on kehittää esimerkiksi erilaisia videosisältöjä, jotta asiakkaat pystyvät katsomaan koulutuksia heille itselleen sopivana ajankohtana. Toimintatavan nähdään myös nopeuttavan yksilöllistä asiakasneuvontaa, koska asiakkaat ovat voineet tutustua yleisempiin kysymyksiin jo ennakoon.¹²⁸

Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden mukaan kaiken kaikkiaan on myös todella tärkeää osata hahmottaa kuvaa markkinoilla vallitsevista trendeistä. Palvelutoiminta perustuu jatkuvaan kehittämiseen, jossa seurataan taloustilannetta ja suhdanteiden kehittymistä. Vallitsevan taloustilanteen takia odotettavissa on, että asiakasvirta kasvaa entisestään lähiaikoina.¹²⁹

¹²⁴ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

¹²⁵ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

¹²⁶ Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 8.4.2024. § 12. Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut.

¹²⁷ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024

¹²⁸ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024; Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden vastaus sähköpostitiedusteluun 11.12.2024.

¹²⁹ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

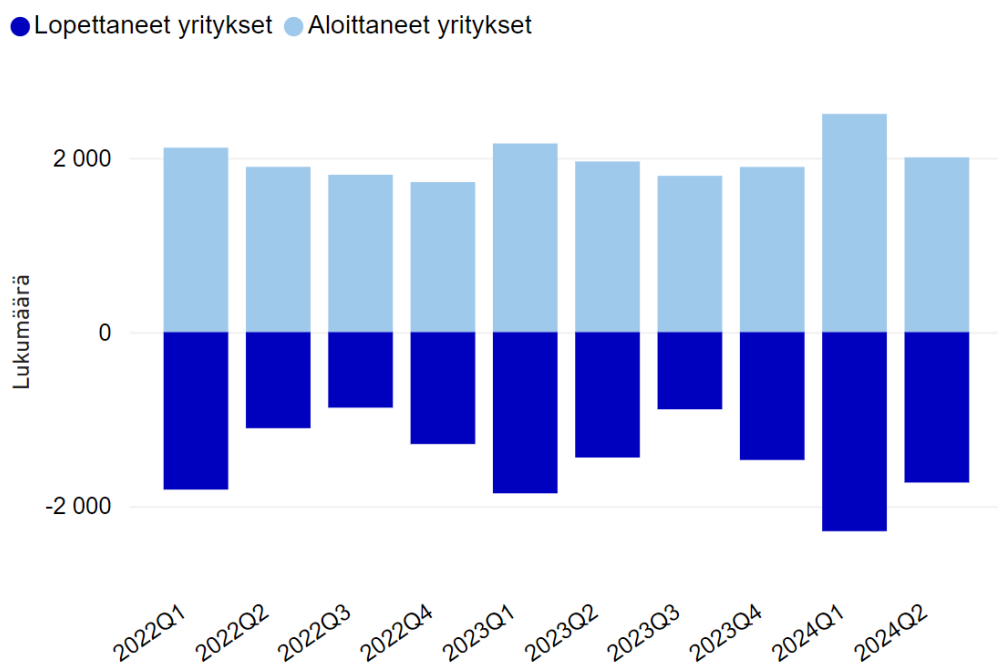
ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.3.3 Kaupunki on pärjännyt pääosin hyvin muuttuneessa toimintaympäristössä

Viimeisempien vuosien aikana yrityspalveluiden toimintaympäristö on ollut varsin haastava. Koronapandemia, Venäjän aloittama hyökkäyssota, korkea inflaatio ja korkojen nousu ovat kaikki aiheuttaneet yrityssektoriin sekä talouteen epävarmuutta. Heikko taloussuhdanne on näkynyt muun muassa startup- ja kasvuyritystoiminnassa, koska rahoitusta ei ole ollut tarjolla samaan tapaan kuin aikaisemmin.¹³⁰

Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden mukaan heikko suhdannetilanne on näkynyt yksikön toiminnassa myös niin, että asiakkaisiksi on hakeutunut enemmän ihmisiä, joilla ei ole aitoa halua ryhtyä yrittäjäksi.¹³¹ Seuraavassa Kuvio 10 on havainnollistettu aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrän kehittymistä Helsingissä.

Kuvio 10. Aloittaneet ja lopettaneet yritykset Helsingissä 2022–2024.¹³²

Kuviosta havaitaan, että viimeisempien vuosien aikana kaupunkiin on perustettu enemmän yrityksiä kuin niitä on lopetettu. Yrityskanta on kasvanut vuosittain keskimääräisesti noin muutamalla tuhannella yrityksellä. Yritysten määrä on kasvanut erityisesti palvelualoilla ja rakennusallalla.¹³³ Seuraavassa Kuvio 11 on havainnollistettu pääomasijoitusten kokonaisarvon kehittymistä pääkaupunkiseudulla vuosina 2013–2023.

¹³⁰ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023 18.3.2024.

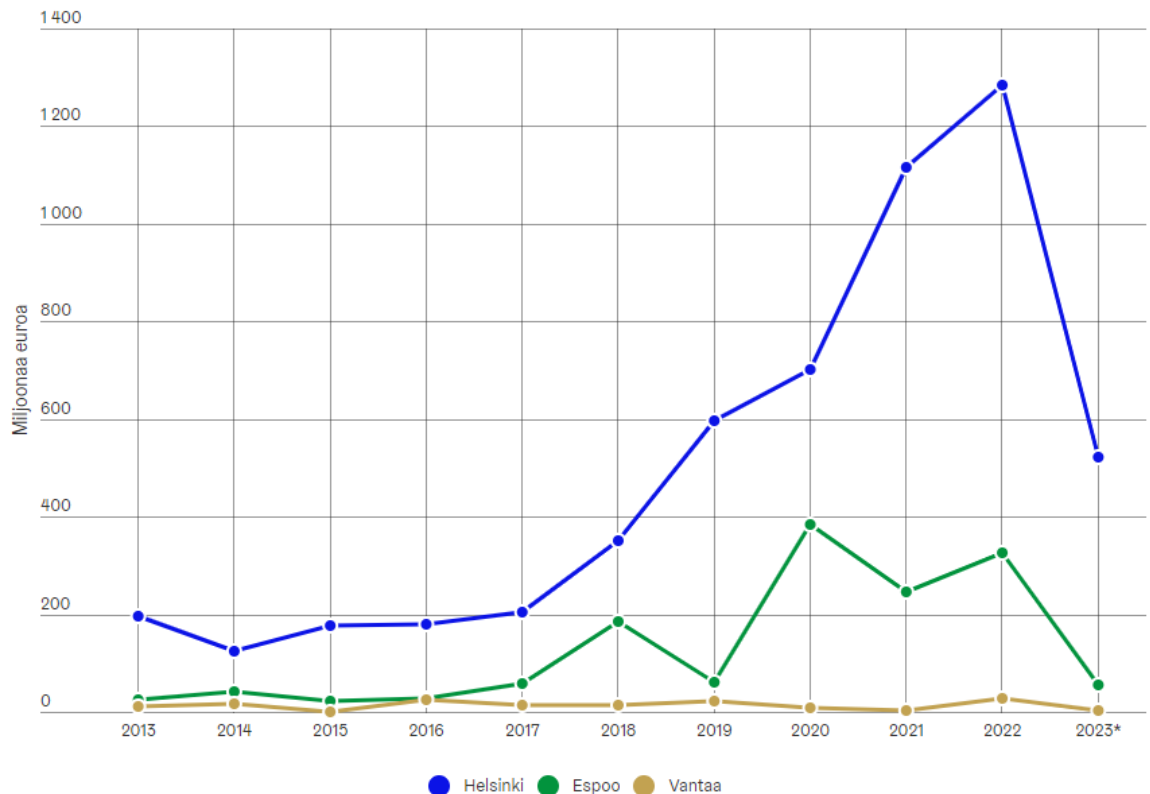
¹³¹ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

¹³² [Aloittaneet ja lopettaneet yritykset | Tutkimus- ja tilastotietoa Helsingistä](#). Luettu 4.12.2024.

¹³³ [Aloittaneet ja lopettaneet yritykset | Tutkimus- ja tilastotietoa Helsingistä](#). Luettu 4.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 11. Pääomasijoitusten kokonaisarvo pääkaupunkiseudulla 2013–2023.¹³⁴

Kuviosta nähdään, että vuoden 2023 pääomasijoitukset laskivat alhaisemmiksi kuin aikaisempina vuosina. Vuoden 2023 syyskuuhun mennessä yritykset olivat saaneet pääomasijoituksia noin 580 miljoonaa euroa, joista Helsingin osuus oli noin 523 miljoonaa euroa. Pääomasijoitusten laskuun on vaikuttanut todennäköisesti taloustilanteen heikkeneminen sekä rahoitusympäristön kiristymisen koronnostojen sekä inflatiokehityksen seurauksena. Lisäksi eräänä syynä pääomasijoitusten vähenemiseen voi olla se, että yritysten suuret rahoituskierrokset eivät välttämättä toistu vuosittain. Pääkaupunkiseudun startup- ja kasvuyritysten sekä pääomasijoittajien verkosto koetaan kuitenkin vahvaksi. Helsingin kaupunkitiedon mukaan seudun kehitys lupaakin hyvää alueen yritystoiminnalle ja kilpailukyvyille.¹³⁵

Euroopan yritystoiminnan alueellisesta raportista (Global Entrepreneurship Monitor) selviää, että Suomessa on hyvät mahdollisuudet yrittäjyyden aloittamiseen. Raportista kuitenkin selviää niin ikään, että Suomi sijoittui niiden maiden joukkoon, joissa varhaisen vaiheen yrittäjyysaktiivisuus on verrattain matala. Seuraavassa Kuvio 12

¹³⁴ Vuoden 2023 tiedot ovat syyskuun tilanteesta. [Pääomasijoitukset startup- ja kasvuyrityksiin kasvoivat pääkaupunkiseudulla – sijoittaminen nostanut digitaalisen talouden kasvuun | Helsingin kaupunki](#). Luettu 26.11.2024.

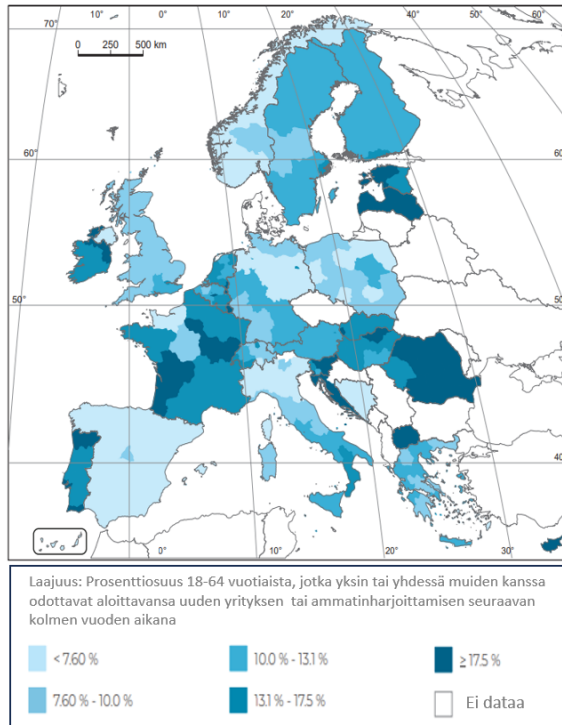
¹³⁵ [Pääomasijoitukset startup- ja kasvuyrityksiin kasvoivat pääkaupunkiseudulla – sijoittaminen nostanut digitaalisen talouden kasvuun | Helsingin kaupunki](#). Luettu 26.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

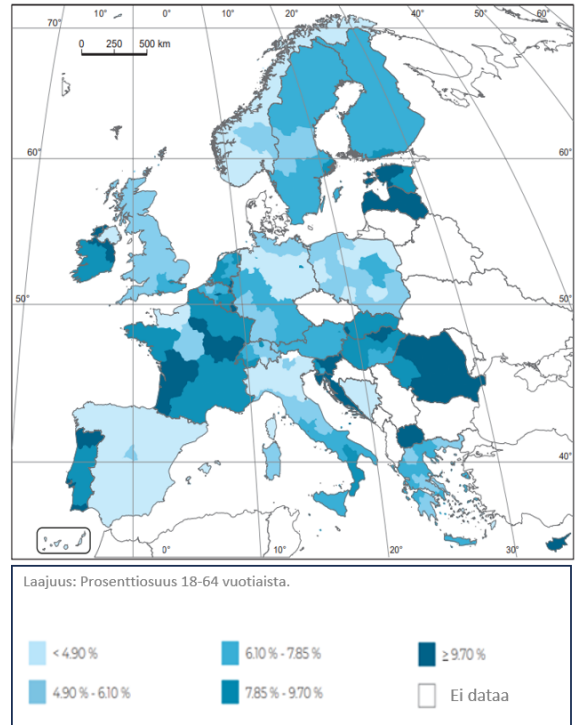
Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

on havainnollistettu Suomessa koettua mahdollisuutta yrittäjyyteen sekä varhaisen vaiheen yrittäjyysaktiivisuutta.¹³⁶

Koetut mahdollisuudet yrittäjyyden aloittamiselle vuosina 2015-2021

Varhaisen vaiheen yrittäjäaktiivisuus vuosina 2015-2021

Kuvio 12. Vuoden 2022–2023 Euroopan alueellisesta raportista poimitut tiedot yrittäjyyden aloittamisesta sekä varhaisen vaiheen yrittäjäaktiivisuudesta.¹³⁷

Mikäli vertailua tehdään Itä-Euroopan maihin, kuten Latviaan, on Suomen yrittäjyysaktiivisuus verrattain matala. Suomessa kuitenkin julkisen sektorin vahva tuki nähdään vahvuutena yrittäjyydelle. Suomalainen yrittäjyyskulttuuri on kuitenkin varovaisempi ja riskinottohalu vähäisempää, jotka osaltaan selittävät matalampaa yrittäjyysaktiivisuutta.¹³⁸

Vaikuttavuuden arvioinnissa on vielä kehitettävää

Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijat tunnistavat tulevaisuuden kehityskohteeksi toimintojen vaikuttavuuden arvioimisen sekä mittaamisen kehittämisen. Mittareiden luominen on tuottanut hankaluuksia. Haasteita aiheuttaa esimerkiksi se, mikä määritel-

¹³⁶ Global Entrepreneurship Monitor. 2022/23 European Regional Report, Research insights for policymakers.

¹³⁷ Global Entrepreneurship Monitor. 2022/23 European Regional Report, Research insights for policymakers.

¹³⁸ Global Entrepreneurship Monitor. 2022/23 European Regional Report, Research insights for policymakers.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

lään uudeksi liiketoiminnaksi ja miten data kerätään. Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden mukaan monesti ajatellaan, että startup-yritykset kuuluisivat tähän kategoriaan, mutta myös muut uudet perustettavat liiketoiminnot kuuluvat kategoriaan.¹³⁹

Tavoitteen määrittelyn ja mittaamisen ongelmaa havainnollistaa niin ikään seuranta sijoitettujen pääomasijoituksien määrästä. Mikäli asiaa tarkastellaan pääkaupunkiseudun tasolla, on kaupunki pärjännyt hyvin verrattuna Vantaaseen. Vuonna 2022 Helsinki ja Espoo keräsivät 98 prosenttia kaikista pääkaupunkiseudun pääomasijoituksista. Mikäli asiaa tarkasteltaisiin Euroopan tasolla, pääomasijoitusten määrä on ollut hieman alhaisempi pääkaupunkiseudulla. Palveluiden asiantuntijoiden mukaan kuitenkin pelkästään esimerkiksi pääomasijoitusten määrän perusteella ei voida tehdä suorita johtopäätöksiä asiasta.¹⁴⁰

Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden mukaan toimintojen vertailu on todella haastavaa, koska suoranaista vastaavaa toimintaa ei ole olemassa. Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden mukaan suoraan ei pystytä sanomaan, miten arvioidaan sitä, mikä osa yritysten määrän kehityksestä johtuu kaupungin palveluista. Asiantuntijat nostivat esille, että muun muassa tämän takia tavoitteiden määrittely tai niiden mittaaminen ei ole niin yksinkertaista. Kokonaisuudessa pitää huomioida myös se, että yrityksiä syntyy muutenkin kuin kaupungin palveluiden kautta. Tämän takia on tärkeää pohtia niin ikään sitä, että käytössä olevat verorahat käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja asiakastarvelähtöisesti kaupungin elinkeinoelämän kehittämiseksi.¹⁴¹

2.4 Osaajien houkuttelu

Yksi Helsingin elinkeinopolitiikan painopiste on, että Helsingistä kehittyy yhä kiinnostavampi kohde kansainvälisille osaajille, yrityksille ja investoinneille. Arvioinnissa oli lisäselvitettävänä asiana, miten kaupunki on edistänyt tärkeiden osaajien houkuttelua.

Kaupunginkanslian elinkeino-osaston viidentenä päätavoitteena vuonna 2024 oli, että Helsingistä kehittää yhä kiinnostavampi kohde kansainvälisille osaajille, yrityksille ja investoinneille. Osaajien houkutteluun liittyen alatavoitteena oli:

- Sujuvoittaa maahanmuuttajien asettautumista Helsinkiin niin, että yhä useampi jäisi perheineen pysyvästi alueelle,
- Tarjota hyvät edellytykset yksilöiden ja perheiden kotoutumiselle,
- Vahvistaa työnantajien valmiuksia palkata kansainvälisiä osaajia ja varmistaa niiden osaavan työvoiman saatavuutta,
- Saada yhä useampi kansainvälinen startup-tiimi sijoittumaan Helsinkiin ja kiinnittymään paikalliseen startup-ekosysteemiin.¹⁴²

¹³⁹ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

¹⁴⁰ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

¹⁴¹ Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024.

¹⁴² Elinkeino-osaston päätavoitteet vuonna 2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Helsingin kaupunki on luonut aktiivisesti palveluita, jotka edistävät työperusteista maahanmuuttoa Helsinkiin ja auttavat uusia tulijoita asettautumaan kaupunkiin sujuvasti. Vuonna 2023 Helsingin väestönkasvusta 78 prosenttia perustui nettomaahanmuuttoon. Maahanmuuton strateginen merkitys kaupungin kasvun ja elinkeinoelämän menestyksen näkökulmasta kasvaa jatkuvasti. Kuitenkin koko Suomen tasolla erityisasiantuntijoiden osuus työperusteisesta maahanmuutosta oli vuonna 2023 selvästi laskussa ja vuonna 2024 erityisasiantuntijoiden hakemusmäärä laski vielä 24 prosenttia verrattuna vuoteen 2023.¹⁴³

International House Helsinki (IHH) on seudullinen yhteispalvelu, joka tarjoaa maahanmuuttajien tarvitsemia alkuvaiheen neuvonta- ja viranomaispalveluita saman katon alta. IHH:ssa ovat edustettuina Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit, Digi- ja väestötietovirasto, Verohallinto, Kela, Maahanmuuttovirasto, TE-toimisto (vuodesta 2025 alkaen Helsingin työllisyyspalvelut), Helsingin seudun kauppakamari, Eläketurvakeskus ja SAK. Samasta toimipisteestä saatavat palvelut sujuvoittavat uusien tulijoiden asettautumista Helsinkiin. IHH:n toiminnassa oli mitattavien lukujen perusteella ollut selvää kasvua vuonna 2023. Pääkaupunkiseudun kokonaisasiakasmäärä kasvoi 9,2 prosenttia ja verkkosivuston vierailijamäärät kasvoivat 47,2 prosenttia. Vuonna 2024 luvut ovat laskeneet, kokonaisasiakasmäärä väheni noin kahdeksan prosenttia, mutta verkkosivun vierailijamäärät kasvoivat 153 prosenttia. Saadun palautteen määrä kasvoi huomattavasti, kun palautteen antamisen järjestelmät uusittiin ja kanavia kehitettiin. Vuonna 2024 palautteen määrä kasvoi, mutta ei niin paljon kuin vuosina 2022 ja 2023. Lisäksi tyytyväisyys palveluihin kasvoi. Asiakaspalautteen määrä kasvoi 65 prosenttia ja tyytyväisten tai hyvin tyytyväisten osuus kasvoi 7 prosenttiyksikköä 86 prosenttiin.¹⁴⁴

Kaupunki on organisoinut puoliso-ohjelman, jonka tarkoitus on vahvistaa kansainvälisten osaajien sitoutumista kaupunkiin tukemalla koko perheen asettautumista ja verkostoitumista. Ohjelman tavoitteena on tukea yrityksiä pitämään kansainväliset ammattilaiset palveluksessaan auttamalla heidän puolisoitaan kotoutumaan ja pääsemään työmarkkinoille, se myös auttaa kumppaniyrityksiä rekrytoimaan korkeasti koulutettuja kansainvälisiä työnhakijoita jäsentensä joukosta. Ohjelmaan osallistuakseen puolison tulee rekisteröityä sen jäseneksi. Puoliso-ohjelman rahoitus tuli 31.3.2023 saakka Talent Helsinki -hankkeelta¹⁴⁵, jonka jälkeen Helsingin kaupunki on rahoittanut ohjelmaa. Lisäksi kaupunki huolehtii muun muassa englanninkielisen koulutustarjonnan kehittämisestä.¹⁴⁶

¹⁴³ Kaupunginhallituksen elinkeinojaoston pöytäkirja 2/2024 § 8. 1.3.2024; Maahanmuuttojohtajan kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

¹⁴⁴ Kaupunginhallituksen elinkeinojaoston pöytäkirja 2/2024 § 8. 1.3.2024; Helsingin kaupungin elinkeinopoliitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023 18.3.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 24.2.2025.

¹⁴⁵ Hankkeen tavoitteena on edesauttaa kohtaamisia työnantajien ja kansainvälisten osaajien välillä. Samalla tavoitteena on helpottaa kansainvälisten osaajien ja opiskelijoiden kiinnittymistä työmarkkinoille. Helsingin kaupungin elinkeinopoliitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023 18.3.2024.

¹⁴⁶ Kaupunginhallituksen elinkeinojaoston pöytäkirja 2/2024 § 8. 1.3.2024; Helsingin kaupungin elinkeinopoliitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023 18.3.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Puoliso-ohjelman jäsenmäärä vuonna 2024 oli 2 069 jäsentä. Kasvua edelliseen vuoteen oli yli 56 prosenttia. Vuonna 2024 ohjelman jäsenistä 128 työllistyi vuonna 2024. Työllistyneiden määrä oli lähes kolminkertainen vuoteen 2023 verrattuna. Ohjelmassa järjestettiin vuoteen 2023 verrattuna kaksinkertainen määrä tapahtumia, yli 40 tapahtumaa, joihin osallistui yli 650 henkilöä. Lisäksi Helsinki ja Espoo järjestivät kaksi isoa vapaa-ajan tapahtumaa. Ohjelman asiakastytytyväisyys oli 92 prosenttia. Toimintaan osallistui 38 yrityskumppania.¹⁴⁷

Talent Helsinki -hanke on pyrkinyt edesauttamaan työnantajien ja kansainvälisten osaajien välistä kohtaamista luomalla uudenlaisia työnantajayhteistyön käytäntöjä, jotka tukevat työnantajia kansainvälisten osaajien rekrytoinnissa sekä helpottavat kansainvälisiä osaajia ja opiskelijoita työmarkkinoille kiinnittymisessä. Tarkoituksena on löytää keinoja madaltaa kynnystä kansainvälisten osaajien palkkaamiseen. Toiminta jatkui 30.4.2024 jälkeen omalla budjetilla.¹⁴⁸

Helsinki Partners on Helsingin kaupungin omistama yhtiö, joka keskittyy kansainväliseen kaupunkimarkkinointiin sekä investointien ja osaajien houkutteluun. Sen tehtävänä on kasvattaa Helsingin kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa kaupungin strategiaan ja asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Yhtiö kehittää tiivistä verkostoyhteistyötä kaupunkikonsernin sisällä ja ulkopuolella sekä toimii osana kansallista ja kansainvälistä ekosysteemiä. Vuonna 2023 yhtiö muun muassa järjesti 20 tapahtumaa ja yhden tapahtuman varhaiskasvatuksen opettajien rekrytoinnin edistämiseksi.¹⁴⁹

Elinkeinopolitiikan vuosiraportin 2023 mukaan Helsinki tukee kansainvälisten osaajien houkuttelua ja asettumista myös omalla toiminnallaan työnantajana. Kaupunki on asettanut tavoitteekseen kasvattaa merkittävästi vieraskielisten työntekijöiden ja harjoittelijoiden määrää ja osuutta kaupungin henkilöstössä. Tavoitteena on, että vuoden 2025 loppuun mennessä vieraskielisen henkilöstön osuus kaupungin koko henkilöstöstä on noussut vieraskielisten väestöosuutta vuonna 2020 vastaavalle tasolle, eli noin 17 prosenttiin. Vuonna 2023 virallisesta henkilömäärästä muiden kuin suomen- tai ruotsinkielisten osuus oli 9,3 prosenttia. Henkilöstömäärästä 19,9 prosentin osalta äidinkieli ei ollut tiedossa.¹⁵⁰

Elinkeinopolitiikan vuosiraportissa 2023 todetaan, että henkilöstöpolitiikan lisäksi Helsinki pyrkii edistämään veto- ja pitovoimaansa kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan avulla. Toimiala tarjoaa merkittävän määrän harrastamisen ja vapaa-ajanvieton mahdollisuuksia, kuten kirjastot, liikuntapaikat, nuorisotilat sekä kulttuurikeskukset ja museot. Toimiala pyrkii jatkuvasti kehittämään palveluitaan vastaamaan paremmin helsinkiläisten tarpeisiin uudet asiakasryhmät huomioiden. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala panosti vuonna 2023 myös englannin- ja muun kielisen palvelutarjonnan ja harrastustoiminnan kehittämiseen muun muassa uudelleenmuotoilemalla Kulttuurin

¹⁴⁷ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023 18.3.2024; Elinkeino-osaston asiantuntijoiden kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 24.2.2025.

¹⁴⁸ Maahanmuuttojohtajan kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

¹⁴⁹ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023 18.3.2024.

¹⁵⁰ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023 18.3.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kummilapsitoiminnan, jotta toiminta tavoittaisi paremmin myös muunkielisen väestön. Lisäksi Harrastamisen Suomen mallin viestintämateriaalia on laadittu useilla eri kielillä ja selkosuomeksi, jotta informaatio tavoittaisi perheitä laajasti.¹⁵¹

Helsingin tarjoamia englanninkielisiä koulutuspalveluita on vahvistettu käynnissä olevalla strategiakaudella. Nyt Helsinkiin muuttavien on mahdollista hakea englanninkieliseen perusopetukseen jatkuvassa haussa ajankohdasta riippumatta. Jatkuvan haun sekä ryhmäkokojen kasvattamisen ansiosta kaikki Helsinkiin muuttavat englanninkielistä perusopetusta tarvitsevat oppilaat saavat paikan englanninkielisessä perusopetuksessa. Englanninkielisten ohjaus- ja neuvontapalveluiden asiakaspalvelun laatua on parannettu ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla työskentelee kokopäiväinen koulutuskoordinaattori, joka palvelee englannin- ja kaksikielisestä opetuksesta kiinnostuneita perheitä. Myös muun muassa Työväenopistossa järjestettiin englanninkielisiä oppimismahdollisuuksia ja kulttuurielämyksiä noin 100 kurssin tai tapahtuman verran.¹⁵²

Uusi laki kotoutumisen edistämisestä astui voimaan 1.1.2025. Lain päätavoitteena on sujuvoittaa maahan muuttaneiden työllisyyttä ja koulutusta sekä tavoittaa työvoiman ulkopuolella olevia koulutuspalveluiden piiriin. Helsingissä työllisyyspalvelut vastaa sekä työnhakijana olevien, että työvoiman ulkopuolella olevien kotoutujien palveluista. Osaa lain mukaisista kunta-Helsingin tehtävistä, kuten kuntaan ohjaamista sekä laskennallisten korvausten hallinnointia hoitaa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala. Kaupunginkanslia ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala on solminut edellä mainittujen palveluiden tuottamisesta yhteistyösopimuksen. Elinkeino-osaston maahanmuuttoyksikkö vastasi vuosina 2023–2024 kotoutumislain uudistuksen kaupunkitason valmistelusta. Valmistelun tuloksena palveluita ja toimivaltaa järjestettiin uudelleen kaupungilla.¹⁵³

¹⁵¹ Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023 18.3.2024.

¹⁵² Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023 18.3.2024.

¹⁵³ Maahanmuuttojohtajan kommentit muistiolounnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kaupunki on onnistunut tukemaan liiketoiminta- ja innovaatioympäristöjen vahvistamista, mutta vaikutuksista on vaikea saada tietoa. Yritysten sijoittumiselle on luotu toimintamalli ja yhteistyötä korkeakoulujen kanssa on vahvistettu. Elinkeino-osasto on pyrkinyt kehittämään yrityksille suunnattujen palveluiden sujuvuutta ja saatavuutta.

Kaupungin tavoitteet ovat osin ristiriitaisia

Kaupunki on luonut linjaukset, kuinka teollisuustontteja ja toimitiloja luovutetaan. Valtaosa kaupunkiin sijoittuvista yrityksistä ei kuitenkaan tarvitse kaupunkia sijoittumisprosessissaan, koska useat kaupalliset toimijat tarjoavat niin ikään yrityksille toimitiloja ja välityspalveluita. Elinkeino-osastolla on rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa yritysten sijoittumispäätöksiin, kun yksityiset yritykset tekevät itsenäisesti päätökset sijoittumisestaan. Kaupungin tontinluovutuslinjauksiin ei ole tullut muutoksia vuoden 2019 jälkeen, mutta vuoden 2024 lopussa tarkasteltiin linjausten toimivuutta. Tarkastelun lopputuloksia ja mahdollisia muutosehdotuksia on tarkoitus käydä läpi vuoden 2025 aikana. Kaupunki on tehnyt yhteistyötä seudun muiden kuntien kanssa, mutta sen ei voida sanoa olevan kovinkaan aktiivista.

Kaupungin nopea kasvuvauhti on osaltaan aiheuttanut haasteita yritystoimintaympäristölle, koska kaupunkirakenteen tiivistyessä eri toiminnoille on yhä hankalampaa löytää riittävästi tilaa. Yritysten toimintaympäristön näkökulmasta tilanne erityisen haastava sellaisien yritysten kannalta, joiden toiminta ei sovellu ominaisuuksien puolesta tiiviiseen kaupunkirakenteeseen. Kaupunki ei ole asemakaavoittanut uusiin pienteollisuustontteja, vaikka näille olisi kysyntää. Usein asuntotuotannolle samoin kuin yleisemmin maankäytön tehokkuudelle asetetut tavoitteet ohittavat elinkeinopoliittiset tavoitteet. Kaupunki on pyrkinyt vastamaan elinkeinotoiminnan erilaisiin tilatarpeisiin ja kasvumahdollisuuksiin muun muassa määrittelemällä elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle (ELMA) vuonna 2022. Vielä ei pystytäkään sanomaan, ovatko ELMA:n linjaukset ehtineet vaikuttamaan kaupungin omaan toimintaan ja poliittiseen päätöksentekoon.

Kaupungilla on merkittävä rooli kilpailukykyisen toimintaympäristön turvaamisessa yritystoiminnalle. Kilpailuetuna toimivat esimerkiksi kaupungin korkeakoulukeskittymät, mutta arvioinnissa ilmeni, että jatkossa on syytä kiinnittää huomiota myös kaupungin tunnettavuuden edistämiseen. Yrityskyselyn tuloksien mukaan yritysten halukkuus suositella kaupunkia sijaintipaikkana on laskenut vuosien 2018–2024 välillä ajanjaksolla.

Korkeakouluyhteistyö ja yrityspalvelut ovat olleet toimivia

Kaupunki on onnistunut vahvistamaan innovaatiojärjestelmää työskentelemällä aktiivisesti korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kumppanina tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminnassa (TKI). Kaupunki on panostanut korkeakouluyhteistyöhön ja

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

pyrkinyt varmistamaan toimivat puitteet ja palvelut korkeakouluille. Vuonna 2020 korkeakouluyhteistyön organisoimiseksi kaupunkiorganisaatiossa perustettiin erillinen koordinaatioryhmä. Korkeakouluyhteistyön onnistumista mitataan hankkeiden, niiden rahoituksen ja järjestetyn toiminnan lisäksi sillä, miten toimintaedellytykset ja palvelut yritysten ja innovaatioiden syntymiselle ovat kehittyneet, sekä välillisesti muun muassa uusien yritys- ja työpaikkamäärien avulla. Viime vuosina korkeakoulujen kanssa on onnistuttu kehittämään esimerkiksi tutkimuslähtöistä yrittäjyyttä edistäviä yrityshautomota. Yrityshautomot ovat tiiviitä koulutus- ja mentorointiohjelmia, joiden kautta tiimit, ideat ja aloittavat yritykset saavat toisiltaan tukea toimintansa kehittämiseen ja kasvuun. Kaupunki on myös tarjonnut eri kokoisten yritysten TKI-prosesseihin resursseja, kuten mahdollisuuden kehittää, kokeilla ja pilotoida tuotteita aidoissa ympäristöissä, palveluissa ja loppukäyttäjien kanssa. Samalla kaupungille on tarjoutunut mahdollisuus ottaa käyttöön kaupunkilaisten elämänlaatua parantavia ratkaisuja, kuten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä itsemittauspisteitä, älyliikenteeseen liittyviä kokeiluja ja rakennetun ympäristön viherseinäkokeiluja.

Kaupungin hankkeisiin käytettävissä oleva kaupungin rahoitus on pienentynyt. Epävarmuus käytettävissä olevasta rahoituksesta vaikeuttaa pitkän aikavälin keskustelua ja suunnittelua yhteistyötahojen kanssa. Rahoituksella saadaan synnytettyä uusia ohjelmia ja hankkeita, vaikka kaupungin antama rahoitus olisikin vain osittaista. Myös kumppanit osallistuvat hankkeiden ja ohjelmien rahoitukseen, mutta ilman kaupungin panostusta näitä hankkeita tuskin syntyisi. Rahoituksen pienentyminen on vaikuttanut myös kaupungin maineeseen innovaatiotoimijana. Vastaavaa rahoitusmahdollisuutta ei pääasiassa ole muilla kaupungeilla, joten se on yksi merkittävä kilpailutekijä TKI-toiminnan houkuttelemiseksi kaupunkiin.

Pääkaupunkiseutu ja kaupunki osana sitä on Suomen TKI-toiminnan tärkein keskitymä. Kaupungin korkeakoulukesittymän ja eri tutkimuslaitosten välinen yhteistyö on tehnyt mahdolliseksi sen, että tutkimus on ollut laadukasta yrityksille merkittävillä osa-alueilla, kuten AI:n puolijohteet ja materiaalit. Elinkeino-osasto ja korkeakoulut ovat yhteistyössä niin ikään tehneet edunvalvontatyötä valtioon nähden muun muassa TKI-toiminnan rahoituksen turvaamiseksi.

Elinkeino-osasto onnistunut kehittämään yrityksille suunnattujen palveluiden sujuvuutta ja saatavuutta. Yrityspalvelut-yksikkö on tarjonnut eri kohderyhmille kohdennettuja neuvonta- ja kehittämispalveluita, tapahtumia ja koulutuksia. Yrityspalvelut-yksikön tavoitteena, mutta samalla myös haasteena on tavoittaa yrityksen perustamista suunnittelevat henkilöt. Eri kohderyhmiä on pyritty tavoittamaan laaja-alaisesti muun muassa kaupungin itse järjestämissä kuin myös muiden järjestämissä tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Heikko suhdannetilanne on näkynyt palvelutoiminnassa, kun asiakkaiksi on hakeutunut enemmän ihmisiä, joilla ei ole aitoa halua ryhtyä yrittäjäksi. Palvelutoiminnassa on kuitenkin korostettu niin ikään liiketoimintaa liittyviä riskejä.

Tulevaisuudessa elinkeino-osaston tarkoituksena on kohdentaa palveluita paremmin ja kehittää palvelukonseptiaan kohderyhmäkohtaisemmaksi, jotta palvelutarpeisiin pystyttäisiin vastamaan entistä yksilöllisemmin. Joihinkin asiakastarpeisiin voitaisiin

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

vastata lisäämällä mahdollisuuksia itsepalveluun. Tavoitteena on kehittää esimerkiksi erilaisia videosisältöjä, jotta asiakkaat pystyvät katsomaan koulutuksia heille sopivana ajankohtana. Yrityspalvelut-yksikön toiminnan arvioiminen ja mittaaminen on vaikeaa, koska suoranaista verrokkikaupunkia ei ole. Haasteita aiheuttaa esimerkiksi se, mikä määritellään uudeksi liiketoiminnaksi ja miten dataa kerätään.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET**Arviointikäynti ja haastattelut**

Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkansliaan 27.11.2024.

Kaupunginkanslian elinkeino-osaston yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden haastattelu 12.9.2024. Palaveriin osallistuivat kaupunginkanslian yrityspalvelut-yksikön johtaja, yrityspalveluiden tiimipäällikkö ja innovaatiopalveluiden tiimipäällikkö.

Kaupunginkanslian elinkeino-osaston yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.9.2024. Palaveriin osallistuivat kaupunginkanslian yritysten toimintaympäristöt -yksikön päällikkö, erityisasiantuntija ja johtava asiantuntija.

Kaupunginkanslian elinkeino-osaston yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden haastattelu 30.10.2024. Palaveriin osallistuivat kaupunginkanslian yritysten toimintaympäristöt -yksikön päällikkö, kehityspäällikkö ja yhteyspäällikkö.

Sähköpostit

Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden kommentointi muistioluonnokseen 17.2.2025.

Elinkeino-osaston maahanmuuttojohtajan kommentit muistioluonnokseen sähköpostitse 14.2.2025.

Yritysten toimintaympäristöt -yksikön asiantuntijoiden kommentit muistioluonnokseen 13.2.2025.

Kaupunginkanslian kirjalliset vastaukset tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynnin 27.11.2024 ennakkokysymyksiin.

Yrityspalvelut-yksikön asiantuntijoiden vastaus sähköpostitiedusteluun 11.12.2024.

Kaupunkiympäristön toimialan tontit-yksikön päällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 20.12.2024.

Muut lähteet:

Global Entrepreneurship Monitor. 2022/23 European Regional Report, Research insights for policymakers.

Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025.

Helsingin kaupungin elinkeinopolitiikan painopisteet 2022–2025, Vuosiraportti 2023, 18.3.2024.

Helsingin kaupungin kaupunkistrategia 2022–2025.

Helsingin maapoliittiset linjaukset, tontin luovutusta koskevat linjaukset, 29.1.2019.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Helsingin yrityskysely 2024 – näkemyksiä kaupungin elinvoimatekijöistä.

ARVIOINTIMUISTIO 3.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

LIITTEET

Liite 1

Liite 1. Elinkeino-osaston organisaatorakenne.¹⁵⁴

¹⁵⁴ Kaupungin intranet, kaupunginkanslian organisaatio 1.1.2025.